

ข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่อง
ผลกระทบของการเจรจาอบอุรุกวัย

เสนอต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
โดยฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา

เมษายน 2537

ข้อเสนองานวิจัย ผลกระทบของการเจรจาอูรุกวัย

1. ความเบื้องต้น

การเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอูรุกวัย เป็นการเจรจาการค้าที่ใหญ่และยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ ของแกตต์เนื้อหาการเจรจาครอบคลุมถึงเรื่องราวต่างๆ มากมายอย่างไม่เคยมีในการเจรจาการค้าใดๆมาก่อน ในช่วงท้ายมีประเทศที่เข้าร่วมเจรจาถึง 118 ประเทศ การเจรจาใช้เวลาทั้งหมดจนถึงเจ็ดปีครึ่ง เริ่มเมื่อปี 2529 (1986) และสิ้นสุดลงอย่างเป็นทางการในเดือนเมษายน 2537 (1994) ซ้ำกว่าเป้าหมายเดิมที่จะให้สิ้นสุดในปี 2533 (1990) ถึงสามปีครึ่ง ซึ่งแสดงถึงความสลับซับซ้อนและความยากลำบากของการเจรจาที่ใหญ่โตขนาดนี้ เพราะนอกจากจะต้องประนีประนอมระหว่างผลประโยชน์ของประเทศที่เข้าร่วมกว่าร้อยประเทศแล้ว แต่ละประเทศยังต้องประนีประนอมกลุ่มต่างๆ ภายในประเทศของตนที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์จากการเจรจาอีกด้วย (ดู พิเทอร์ ไมตรี อึ้งภากรณ์ 2533 Ungphakorn, 1987, 1991 เป็นต้น)

วัตถุประสงค์ของการเจรจาคือการปฏิรูปกติการะดับสำหรับต้นคริสต์ทศวรรษที่ 21 ทั้งภาคเศรษฐกิจที่อยู่ในกรอบกติการของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade หรือ GATS) มาแต่เดิม คือสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ และภาคเศรษฐกิจที่ถูกยกเว้นหรือภาคที่ไม่เคยอยู่ภายใต้กติกาของแกตต์มาก่อน เช่น สิ่งทอ สินค้าเกษตร ภาคบริการต่างๆ การลงทุน และทรัพย์สินทางปัญญา ในขณะที่เดียวกันประเทศต่างๆ 118 ประเทศที่คาดว่าจะลงนามในข้อตกลงใหม่ (รวมทั้งข้อตกลงใหม่ที่เรียกย่อว่า 'Gatt 1994' กับข้อตกลงใหม่ในเรื่องการค้าบริการ คือ General Agreement on Trade in Services หรือ Gats) จะต้องปรับตัวไม่น้อย ทั้งในด้านการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบางส่วน และการแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงใหม่

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยเข้าไปมีบทบาทอย่างเต็มที่ในการเจรจาประเภนี้ นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแกตต์ ในการเข้าร่วมเจรจาดังกล่าว ประเทศไทยคาดหวังว่าจะได้ประโยชน์หลายประการจากการเปิดตลาดและการลดการอุดหนุนของประเทศอื่น อาทิเช่น ประโยชน์จากการลดการกีดกันและการอุดหนุนสินค้าเกษตรในประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ (คือสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น) การลดภาษีศุลกากรของประเทศคู่ค้าทุกประเทศ การยกเลิกโควต้าสิ่งทอที่จำกัดการส่งออกของไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามผลกระทบของการเจรจาดังกล่าวต่อเศรษฐกิจไทย จะมีมากกว่าเรื่องทั้งสามนั้นมากมาย อาทิเช่น ระบบการค้าของโลกน่าจะมั่นคงมากขึ้น ประโยชน์ที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งทางราชการไทยคาดว่าจะได้รับจากการเสริมสร้างกติกาพหุภาคีคือการลดแรงบีบคั้นที่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจโดยพลการ โดยเฉพาะการที่สหรัฐอเมริกาใช้มาตรา 301 ของกฎหมายการค้าของตนเองเพื่อบีบบังคับประเทศอื่น แทนที่จะอาศัยกระบวนการระงับกรณีพิพาทภายใต้แกตต์ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานา

ประเทศ ในขณะที่ยังไม่แน่ชัดนักว่าการใช้มาตรา 301 จะลดลงหรือไม่และการใช้มาตราดังกล่าวจะถือว่าการละเมิดแกตต์ (โดยเฉพาะ Gatt 1994) หรือไม่ เสี่ยงจากผู้ต่อต้านมาตรา 301 (เช่น สหภาพยุโรปกับญี่ปุ่น) นักวิชาการ (Finger, 1990) และจากสำนักงานเลขาธิการแกตต์ สรุปว่าการใช้มาตรา 301 น่าจะน้อยลง ในขณะที่รัฐบาลสหรัฐยืนยันว่าสหรัฐมีสิทธิใช้มาตรา 301 เหมือนเดิมหรือมากขึ้นด้วยซ้ำ (Hudec 1990) นอกจากนี้ได้มีการพยากรณ์อย่างคร่าวๆบ้างแล้วว่า ข้อตกลงรอบอุรุกวัย จะกระตุ้นการค้าของโลกให้ขยายตัวอีก 20% คิดเป็นมูลค่า \$ 212 พันล้าน (Naugen, et al 1993 1546) ซึ่งคาดหวังกัน ว่าจะช่วยให้ประเทศทั้งหลายสามารถขยายการค้า ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศของตนขยายตัวเร็วขึ้นด้วย

จากข้อพิจารณาทั้งหมดนี้ จึงน่าศึกษาว่าข้อตกลงรอบอุรุกวัยให้ประโยชน์กับประเทศไทยอย่างไรที่คาดหวังหรือไม่ ซึ่งหมายถึงผลประโยชน์ของประเทศไทยโดยเฉพาะ กับผลประโยชน์ในฐานะประเทศที่กำลังพัฒนา (Engels, 1989, Raghavan, 1990) ในขณะเดียวกันประเทศไทยจะต้องปรับตัวเพื่อปฏิบัติตามข้อตกลงค่อนข้างมาก ประเทศไทยจะต้องเปิดให้มีการค้าสินค้ากับบริการ และการลงทุน เป็นไปอย่างเสรีมากยิ่งขึ้นตามพันธะของข้อตกลงต่างๆ รัฐบาลจะต้องพิจารณาว่าจะประสานผลประโยชน์ระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้เสียประโยชน์อย่างไร

ผลกระทบของข้อตกลงรอบอุรุกวัยต่อเศรษฐกิจไทยคงจะมีอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมถึงภาคเศรษฐกิจแทบทุกภาค ได้มีการพูดถึงผลกระทบและการปรับตัวอยู่บ้าง เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร พูดว่าการลดการ กีดกันและการอุดหนุนในตลาดข้าว จะทำให้ราคาข้าวโพดตลาดโลกเพิ่มขึ้น 18% ซึ่งเข้าใจว่ามาจากการวิจัยของ UNCTAD ในปี 2536 ทำให้ไทยส่งออกเพิ่มขึ้น 0.45 ล้านตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2537:37) ในขณะที่นักวิจัยบางคนสรุปคร่าวๆราคาข้าวจะสูงขึ้นน้อยมาก งานประเมินอื่นๆ ก็มี เช่น งานสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ในปี 2535 ของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่งานวิจัยต่างข้างต้น เป็นการศึกษาผลกระทบในขั้นต้นเท่านั้น กล่าวคือเป็นการประเมินผลก่อนที่การเจรจาขั้นสุดท้ายจะสิ้นสุดลงเมื่อเดือน ธันวาคม 2536 (1993) นี้ และในบางหัวข้อ เช่น เรื่องอัตราภาษีศุลกากร และเรื่องการค้าตลาดภาคบริการ การเจรจาจะยังคงดำเนินต่อไปอีกในต้นปี 2537 (1994)

งานวิจัยนี้ จะเป็นการพยายามประเมินผลกระทบของข้อตกลงรอบอุรุกวัยต่อประเทศไทยให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการประเมินการปรับตัวทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยจะต้องทำ ตลอดจนประเมินว่าภายในประเทศไทยเอง ใครได้ ใครเสียประโยชน์จากผลกระทบหรือการปรับตัวดังกล่าว ตลอดจนพิจารณาช่องทางที่รัฐบาลจะนำผลได้บางส่วนมาชดเชยหรืออุดหนุนการปรับตัวของผู้ที่ได้รับความเสียหาย หัวข้อการศึกษาจะมี 11 หัวข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1 ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

1 1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

1 2 ผลกระทบของการลดภาษีในประเทศคู่ค้า ต่อโอกาสการส่งออกของไทย

1 3 ผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม

1 4 ผลกระทบต่อตลาดโทรคมนาคม

1 5 ผลกระทบต่อตลาดการประกันภัย และการประกันชีวิต

1 6 ผลกระทบต่อตลาดสิ่งทอ เสื้อผ้าและรองเท้า

1 7 ผลกระทบต่อสิ่งแวดลอม

2 กติกาการค้าใหม่ของแกตต์

2.1 การประเมินราคาทางศุลกากร (customs valuation) และ มาตรฐานสินค้า (technical barriers to trade, pre-shipment inspections)

2 2 กติกาอื่นๆ เช่น safeguards, การต่อต้านการทุ่มตลาด ภาษีตอบโต้การอุดหนุน การระงับกรณีพิพาท การดำเนินการของระบบแกตต์ (การตั้ง World Trade Organization กับการทำ trade policy review mechanism), rules of origin

3. ระบบแกตต์

3 1 กระบวนการเจรจา

3 2 การศึกษาระบบของแกตต์ กับข้อตกลงรอบต่างๆ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้จะมีข้อจำกัดอยู่ด้วย คือจะไม่ศึกษาหัวข้อใหญ่ๆของการเจรจาสามหัวข้อ ซึ่งดูผิวเผินแล้วอาจไม่ถูกต้อง แต่เมื่อพิจารณาให้ละเอียดจะเห็นว่ามีเหตุผล เพราะการศึกษาหัวข้อทั้งสองจะมีปัญหาในการตีความไม่น้อย หัวข้อดังกล่าวได้แก่ภาษีศุลกากร (ในส่วนของไทยเป็นฝ่ายลดภาษี) ทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPs) และการลงทุนระหว่างประเทศ (TRIMs) เหตุผลหลักของการไม่ศึกษาหัวข้อทั้งสามคือ ประเทศไทยได้มีการปฏิรูประบบปฏิบัติในสองกรณีแรกเกินข้อผูกพันของข้อตกลงรอบอุรุกวัย ข้อเสนอลดภาษีของไทย เป็นข้อเสนอผูกพัน (bind) อัตราภาษีศุลกากรสูงสุด (หรือเพดาน) ในอัตราที่สูงกว่าอัตราที่เก็บในปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ และสูงกว่าอัตราที่จะเก็บจริงภายใต้การปฏิรูประบบภาษีศุลกากรที่กระทรวงการคลังกำลังอยู่ และที่กระทรวงการคลังได้ประกาศอัตราภาษีใหม่สำหรับสินค้าบางรายการไปแล้วตั้งแต่ปี 2536 ถึงแม้ว่าอัตราผูกพันหลายอัตราจะต่ำกว่าอัตราที่เก็บจริงเมื่อการเจรจาเริ่มขึ้นในปี 1986 (2529) ก็ตาม การประเมินผลกระทบจากแกตต์จึงประเมินเป็นตัวเลขไม่ได้ กรณีทรัพย์สินทางปัญญาก็เช่นเดียวกัน การแก้กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ ปฏิบัติต่างๆที่ประเทศไทยได้ทำไปหรืออยู่ระหว่างการดำเนินการอยู่นั้น เป็นไปตามคำเรียกร้องของสหรัฐมากกว่า ส่วนที่เป็นผลจากการเจรจาในรอบอุรุกวัยโดยตรงมีน้อย การประเมินผลกระทบของข้อตกลงรอบอุรุกวัยจึงเป็นไปได้ยาก ส่วนการศึกษามลกระทบจากข้อ

ตกลงเรื่องการลงทุนระหว่างประเทศนั้น มีผลการศึกษาโดยละเอียดของคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2536) ซึ่งเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

จริงอยู่เนื้อหาการเจรจารอบอุรุกวัยมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของรัฐบาลในการลดภาษีนำเข้าและการแก้กฎหมายลิขสิทธิ์กับสิทธิบัตร เรื่องเหล่านี้จึงต้องกล่าวถึงในรายงานวิจัยบ้าง เช่น การประเมินผลกระทบของการลดภาษีนำเข้าต่อเศรษฐกิจมหภาค แต่เนื่องจากไม่สามารถแยกแยะได้ว่าผลกระทบส่วนใดมาจากรอบอุรุกวัย ตัวอย่างเช่น ในข้อตกลงรอบอุรุกวัย รัฐบาลไทยมีตารางข้อเสนอการลดภาษีสินค้ารายการต่างๆ แต่อัตราภาษีนำเข้าที่ไทยเสนอไว้เป็นอัตราขั้นสูง และโดยทั่วไปอัตราดังกล่าวจะสูงกว่าอัตราภาษี MFN ที่กระทรวงการคลังกำลังจัดทำขึ้นใหม่ โดยที่มีการประกาศอัตราภาษีใหม่สำหรับสินค้าบางกลุ่มแล้ว เช่น กลุ่มเคมีและพลาสติกกลุ่มเครื่องมือเครื่องจักรและกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ข้อเสนองานวิจัยนี้จึงไม่ครอบคลุมหัวข้อทั้งสองนี้โดยเฉพาะ

2. ข้อเสนอโครงการวิจัยผลกระทบของรอบอุรุกวัยข้อเสนอการวิจัย เรื่องผลกระทบของการเจรจาอลูรุกวัยมี 7 เรื่องดังนี้

2.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

ร่างกรรมสารสุดท้าย (Draft Final Act) ของการเจรจารอบอุรุกวัยมีข้อแตกต่างสำคัญจากการเจรจารอบอื่นๆ 2 ประการ คือ หัวข้อการเจรจาครั้งนี้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ อย่างกว้างขวาง ผิดกับการเจรจารอบก่อนที่เน้นแต่เรื่องการค้าสินค้าเข้า นอกจากนี้ ข้อตกลงต่างๆ ยังมีความเชื่อมโยงกันอีกด้วย (Nguyen, Perroni and Wigle 1993, Hockman 1993)

นอกจากเรื่องการลดภาษีนำเข้าประมาณ 30% แล้ว การตกลงครั้งนี้ยังครอบคลุมเรื่องการนำการค้าสินค้าเกษตร สิ่งทอและบริการเข้าสู่ระบบแกตต์ตลอดจน การเปลี่ยนแปลงสำคัญในเรื่องกติกการค้าประมงข้อพิพาท มาตรการการคุ้มครองตลาด การอุดหนุน มาตรการคุ้มกัน การคุ้มกันทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPS) และการเปลี่ยนแปลงกติกาด้านมาตรการลงทุน (TRIMs)

ความเชื่อมโยงข้อตกลงต่างๆ ในการเจรจารอบอุรุกวัย เกิดจากความกังวลว่าระบบการค้าพหุภาคีอาจประสบความล้มเหลวได้ ตัวอย่างของความเชื่อมโยงระหว่างข้อตกลงต่างๆ คือ เมื่อข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรการคุ้มกัน (ในมาตราที่ 19) มีความเข้มงวดขึ้น ก็หมายความว่าประเทศผู้ส่งออกต้องหันมาใช้มาตรการภาษีตอบโต้ (CVD) และภาษีป้องกันการทุ่มตลาด (ADD) เป็นการเยียวยามากขึ้น ตัวอย่างที่สองคือความสัมพันธ์ระหว่างข้อตกลงเรื่องการลงทุนและทรัพย์สินทางปัญญาเกิดจากในปัจจุบัน ประเทศต่างๆ มีมาตรการจำกัดสิทธิของชาวต่างชาติในการลงทุนในตลาดบริการ เป็นต้น

ดังนั้น การประเมินผลกระทบที่เกิดจากการปฏิรูปทางการค้าและเศรษฐกิจที่เกิดจากข้อตกลงรอบอุรุกวัย จึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ เหล่านี้ให้ครบถ้วน ขณะนี้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร่วมกับ Australian National University ได้สร้างแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (CGE) เพื่อประเมินผลกระทบของแกตต์ แต่แบบจำลองดังกล่าวยังต้องได้รับการปรับปรุงเรื่องการกระจายรายได้

โจทย์ การปฏิรูปการค้าและเศรษฐกิจที่จะเกิดจากข้อตกลงในการเจรจารอบอุรุกวัย จะมีผลอย่างไรต่อเศรษฐกิจมหภาคของไทย โดยเฉพาะผลเชิงปริมาณต่อการเติบโตของรายได้ประชาชาติ การส่งออก การนำเข้า การลงทุนฯลฯ นอกจากนั้นการศึกษายังจะพิจารณาผลสุทธิ (คือ ผลได้กับผลเสียหักลบกัน) ของข้อตกลงในร่างกรรมสารสุดท้าย โดยจะพิจารณารายละเอียดว่าใครได้ประโยชน์ ใครเสียประโยชน์ และช่องทางที่รัฐบาลจะนำผลได้บางส่วนมาชดเชย หรืออุดหนุนการปรับตัวของผู้ที่ได้รับความเสียหาย

วิธีการวิจัย การศึกษาส่วนนี้จะใช้แบบจำลอง CGE ของฝ่ายนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งเป็นแบบจำลองระยะปานกลาง (3 - 5 ปี) ที่ทางสถาบันใช้พยากรณ์เศรษฐกิจมหภาคเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้สำหรับผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก โดยเฉพาะผลกระทบต่อ

ราคาสินค้าตลาดโลก จะต้องอาศัยแบบจำลองการค้าระหว่างประเทศของโลก ซึ่งมีงานวิจัยในต่างประเทศ
อยู่แล้ว เช่นงานวิจัยของธนาคารโลก และของแกตต์เอง เป็นต้น

ผู้วิจัย : ดร.ฉลองภพ สุตังกรกาญจน์

ผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและแผนงานทรัพยากรมนุษย์

งบประมาณ 568,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

2.2 ผลกระทบของการลดภาษี และการเปิดตลาดด้านอื่นๆในประเทศคู่ค้า

ต่อโอกาสการส่งออกของไทย

การศึกษาผลกระทบระดับมหภาคเป็นการศึกษาผลกระทบอย่างกว้างๆ ขณะที่การเจาะรอบอุรุกวัยนั้น ไทยได้ขอให้ประเทศคู่ค้าลดภาษีและเปิดตลาดด้วยวิธีการอื่นๆ จึงควรมีการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติม

โจทย์ งานวิจัยส่วนนี้จะศึกษาว่าประเทศไทยได้เจรจาของให้ต่างประเทศลดภาษีลดกำแพงที่ไม่ใช่ภาษี และขอให้ต่างประเทศเปิดตลาดสินค้าประเภทใด ไทยนำอะไรไปเสนอเป็นข้อแลกเปลี่ยน และได้รับการตอบสนองจากต่างประเทศมากน้อยเพียงไร และผลของสิ่งที่ได้มาจากทั้งส่วนที่ไทยขอและส่วนที่ได้จากการที่ประเทศอื่นเป็นผู้ขอ จะเป็นอย่างไร

ตัวอย่างเช่น การเจรจากับเกาหลีใต้ซึ่งไม่ต้องการเปิดตลาดนำเข้าข้าว 3% ของปริมาณการบริโภค เพราะปัญหาแรงกดดันทางการเมือง ไทยจึงเจรจาขอให้เกาหลีนำเข้ามันอัดเม็ดจากประเทศไทย 1 ล้านตัน แต่ปัญหาก็คือ หลังการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมของประชาคมยุโรป (ซึ่งจะเสร็จสิ้นในปี 2538/39) มีงานวิจัยพบว่าการส่งออกมันอัดเม็ดไปประชาคมยุโรปจะไม่ได้กำไรส่วนเกินอีกต่อไป(สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2536) ฉะนั้น ผู้ส่งออกที่เคยยอมขาดทุนส่งมันอัดเม็ดไปขายนอกประชาคมยุโรป โดยเฉพาะเกาหลี เพื่อให้ได้โควตาใบอนุญาตในการส่งออกสู่ประชาคมยุโรปเพิ่มขึ้น ก็จะไม่ยินยอมส่งออกมันอัดเม็ดไปยังประเทศอื่นๆ เพราะขาดทุน

วิธีการศึกษา ดังนั้นวิธีการศึกษาจึงต้องเริ่มจากการศึกษาเอกสารทางราชการที่ฝ่ายไทยไปขอเจรจา และผลการเจรจา ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้เจรจาในกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ นอกจากนั้นจะสัมภาษณ์ข้าราชการในหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการส่งออกสินค้าต่างๆ ตลอดจนการศึกษาจากผลงานวิจัยต่างๆ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้เราสามารถประเมินได้ว่า ในการเจรจาดังนี้ฝ่ายไทยทำการบ้านเพียงพอหรือไม่ หลังจากได้ข้อมูลต่างๆ แล้ว การศึกษาจะประเมินผลต่อการส่งออกของไทยในลักษณะดุลยภาพบางส่วน

การศึกษาในส่วนนี้จะศึกษาเฉพาะผลการเจรจาสินค้าอุตสาหกรรม ส่วนสินค้าเกษตรและสิ่งทอจะศึกษาในหัวข้อเรื่องผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมและสิ่งทอต่างหาก

ผู้วิจัย ดร. วิศาล นุปเมส

ผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

งบประมาณ 426,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

2.3 ผลกระทบต่อภาคการเกษตรกรรม

การคุ้มครองภาคการเกษตรและการอุดหนุนสินค้าเกษตรส่งออกตลอดสามทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลทำให้การค้าสินค้าเกษตรของโลกลดปริมาณลงอย่างมาก ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรไหวตัวขึ้นลงอย่างรุนแรง ฐานการผลิตและกระแสการค้าโลกถูกบิดเบือนอย่างรุนแรง ตลาดอาหารของโลกไม่สามารถทำหน้าที่กระจายความเสี่ยงของการขาดแคลนอาหารทั่วโลก (Johnson 1991; Winters 1987) ภัยดังกล่าวประกอบกับแรงกดดันทางการเมืองที่เกิดจากการขาดดุลการคลังของรัฐบาลในประเทศพัฒนาและภาระรายจ่ายในการอุดหนุนภาคการเกษตรจึงเป็นแรงกดดันให้ GATT นำภาคการเกษตรเข้าสู่การเจรจารอบอุรุกวัย

ข้อตกลงสินค้าเกษตรในการเจรจารอบอุรุกวัยมีสาระสำคัญสามประการคือ ประการแรกประเทศภาคต้องลดการอุดหนุนภายในของตนลง ประการที่สองประเทศภาคต้องลดการอุดหนุนการส่งออก ประการที่สามต้องเปิดตลาดให้สินค้าจากต่างประเทศ (market access) ร้อยละ 3 ของปริมาณการบริโภคในประเทศ แล้วเพิ่มเป็นร้อยละ 5 ใน 6 ปี นอกจากนั้นประเทศภาคยังผูกพันที่จะแปลงอุปสรรคต่อการนำเข้าที่ไม่ใช่ภาษี เช่น ข้อตกลงจำกัด การส่งออกโดยสมัครใจ (VER) ให้เป็นมาตรการด้านภาษีเข้าแทน (tariffication)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเจรจารอบอุรุกวัยในด้านสินค้าเกษตรประสบความสำเร็จ มีหลายประการ ประการแรก ผลการศึกษาขององค์การระหว่างประเทศ และนักวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรปจะได้รับประโยชน์จากการทำให้การค้าสินค้าเกษตรเคลื่อนไหวโดยเสรีมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา ยิ่งถ้าทุกประเทศร่วมมือกันลดการคุ้มครองและลดการอุดหนุนภาคเกษตร ผลประโยชน์ก็จะมากกว่าการลดการคุ้มครองและอุดหนุนโดยประเทศเดียวเท่านั้น (Roningen and Dixit 1989 ; Tyers and Anderson 1988) ประการที่สอง ถึงแม้ว่าข้อตกลงสินค้าเกษตรที่ตกลงกันได้ในวันที่ 15 ธันวาคม 2536 จะ 'อ่อน' กว่าสิ่งที่นักการค้าเสรีต้องการ แต่ข้อตกลงดังกล่าวก็ยังคงก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญต่อกลุ่มแครนส์ (Tyers 1994) ประการที่สามกลุ่มประชาคมยุโรปยอมรับข้อเสนอสินค้าเกษตรหลังจากที่ประชาคมสามารถกำหนดแนวทางการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมของตน และสหรัฐอเมริกาบกลุ่มแครนส์ยอมลดเงื่อนไขข้อเรียกร้องต่างๆลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่สหรัฐและประชาคมปรานีประนีประนอมยอมกันว่า มาตรการจ่ายเงินชดเชยเกษตรกรรมของประชาคมยุโรป และมาตรการ deficiency payment ของสหรัฐอเมริกาได้รับการยกเว้นไม่ต้องอยู่ในเงื่อนไขของการลดการอุดหนุนภายในประเทศ กล่าวคือยอมให้มาตรการทั้งสองประเภทถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ green box (Rayner, Ingersent and Hine 1993)

ในการเจรจาครั้งนี้ไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกสำคัญของกลุ่มแครนส์ซึ่งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีข้อยุติในเรื่องข้อตกลงสินค้าเกษตร จุดยืนของฝ่ายไทยคือสินค้าเกษตรควรมีการค้าเสรี เพราะฝ่ายไทย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงเกษตรฯ) เชื่อว่าไทยจะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีเนื่องจากไทยเป็นผู้ส่งออก

ข้าวน้ำตาล ข้าวโพด ไม้ มันสำปะหลัง ฯลฯ แต่สถานการณ์ในขณะนี้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากภาพเมื่อ 3-4 ปีก่อน ขณะนี้ไทยกลายเป็นผู้นำเข้าข้าวโพด และการส่งออกไม้ก็เริ่มมีจำนวนลดลง เพราะผู้ส่งออกรายใหญ่ของไทยย้ายฐานการผลิตไปยังจีนแดง

วัตถุประสงค์ ดังนั้นคำถามสำคัญของงานวิจัยนี้คือ การที่ไทยตั้งความหวังไว้สูงว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มแครนส์และการปฏิรูปการค้าสินค้าเกษตร จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศมากจริงดังที่หวังไว้หรือไม่ การตอบคำถามนี้จะต้องศึกษาเนื้อหาของรายละเอียดของข้อตกลงสินค้าเกษตร และตารางข้อเสนอเรื่องสินค้าเกษตรของประเทศต่างๆ และศึกษาต่างๆข้อตกลงดังกล่าวจะมีผลต่อสินค้าเกษตรชนิดใดบ้าง คำถามอีกข้อหนึ่งคือ ภายหลังจากข้อตกลงสินค้าเกษตรมีผลบังคับใช้การอุดหนุนภาคการเกษตรของไทยที่ไม่ผิดข้อตกลงสินค้าการเกษตร จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างไร คำถามข้อสามคือ ไทยมีพันธมิตรอย่างไรที่จะต้องยอมให้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรอย่างเสรีขึ้น และคำถามสุดท้ายคือ ข้อตกลงด้าน Sanitary and Phytosanitary จะช่วยให้การค้าสินค้าเกษตรมีการแข่งขันมากขึ้นหรือไม่

วิธีการวิจัย งานส่วนแรกจะเป็นการประมวลผลของการเจรจาเรื่องสินค้าเกษตรในการเจรจารอบอุรุกวัยจากข้อเขียนทางวิชาการที่ผ่านมา โดยจะเน้นประเด็นเรื่องสาเหตุที่ภาคเกษตรถูกบรรจุเข้ามาเป็นหัวข้อเจรจาสำคัญของการเจรจารอบอุรุกวัย จุดยืนของกลุ่มสำรอง 3 กลุ่ม ได้แก่ สหรัฐอเมริกาประชาคมยุโรป และกลุ่มแครนส์ และความสำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองของข้อตกลงสินค้าเกษตร งานส่วนแรกนี้จะเป็นการรวบรวมและสรุปผลการศึกษาวิจัยทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทย

งานส่วนที่สองจะวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของข้อตกลงสินค้าเกษตรต่อภาคการเกษตรของไทย โดยจะใช้การวิเคราะห์แบบดุลยภาพบางส่วน (partial equilibrium) ทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศมีนโยบายต่อสินค้าเกษตรที่แตกต่างกัน และลักษณะของภาคการเกษตรก็แตกต่างกันด้วย ข้อแตกต่างเหล่านี้มีมากมายเกินกว่าที่จะนำมาวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปได้ การจะเข้าใจผลกระทบต่อภาคการเกษตรของไทยเราจะต้องทราบข้อแตกต่างดังกล่าวให้มากที่สุดก่อน เช่น การที่ญี่ปุ่นเปิดตลาดข้าวยอมให้มีการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศร้อยละ 3 ของปริมาณการบริโภคในปีแรกที่ข้อตกลงสินค้าเกษตรมีผลบังคับใช้ จะส่งผลให้ไทยขายข้าวให้ญี่ปุ่นได้เพียงใดขึ้นกับปัจจัย 2 ตัวคือ รสนิยมของคนญี่ปุ่น (ซึ่งนิยมข้าว Japonica) ที่คนญี่ปุ่นชอบ เป็นต้น การศึกษาจะเริ่มจากการพิจารณารายละเอียดของข้อเสนอการเปิดตลาดสินค้าเกษตรของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย นโยบายต่อภาคการเกษตรของประเทศเหล่านั้น จากนั้นจึงพิจารณาผลกระทบของข้อตกลงสินค้าเกษตรต่อราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก (ซึ่งขึ้นกับลักษณะของตลาดสินค้าเกษตร) และโอกาสที่ไทยจะส่งสินค้าเกษตรได้มากขึ้น

นอกจากนั้น เราจะเสริมการวิเคราะห์ดังกล่าวด้วยผลการวิเคราะห์แบบดุลยภาพทั่วไป จากงานศึกษาอื่นๆทั้งในประเทศไทย และงานในต่างประเทศผลการศึกษาของงานเหล่านี้จะเป็นภาพรวมของผลกระทบของข้อตกลงสินค้าเกษตรต่อสวัสดิการของกลุ่มประเทศต่างๆทั่วโลก และผลกระทบอย่างหยابๆใน

ระยะสั้น (2 - 3 ปี) ต่อเศรษฐกิจไทย งานเหล่านี้ได้แก่ งานของ Roningen and Dixit 1989 งานของ Tyers and Anderson 1988 งานแบบจำลอง CGE ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร่วมกับ Australian National University

ผลกระทบที่กล่าวถึงข้างต้นนี้เป็นผลกระทบในระยะสั้น ส่วนผลกระทบเชิงพลวัตต่อภาคการเกษตรในระยะยาวจะต้องใช้แบบจำลองเศรษฐกิจที่พัฒนาขึ้นโดย ดร.อัมมาร สยามวาลา และ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ ฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย แบบจำลองนี้พัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ปี 2534 และได้รับการปรับปรุงให้ข้อมูลทันสมัยตลอดเวลา

งานส่วนที่สาม คือ การพิจารณาข้อเสนอในการเปิดตลาดของไทยว่ามีลักษณะอย่างไร และจะมีผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม ตลอดจนความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรไทยอย่างไรบ้าง

สินค้าเกษตรสำคัญที่จะศึกษาในงานส่วนที่หนึ่งถึงสาม ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด และอาหารสัตว์ น้ำตาล ถั่วเหลือง การเลี้ยงสัตว์ การประมง การทำฟาร์มสัตว์น้ำ ผลไม้ และนม เป็นต้น

งานส่วนสุดท้ายจะเป็นการศึกษาผลกระทบของข้อตกลงด้าน Sanitary and Phytosanitary Regulations ว่าจะทำให้อุปสรรคต่อการส่งออกและการนำเข้าสินค้าเกษตรของไทยลดลงได้มากน้อยเพียงใด

ในการศึกษาครั้งนี้จะต้องทราบข้อมูลดังนี้ (ก) อัตราภาษีใหม่ของสินค้าเกษตรที่ศึกษาที่ประเทศคู่ค้าสำคัญ (หรือประเทศคู่แข่งสำคัญ) ของไทยเสนอต่อ GATT (ข) ข้อเสนอการเปิดตลาดและอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรของประเทศคู่ค้าและประเทศคู่แข่งของไทย (ค) การลดการอุดหนุนสินค้าเกษตรที่ศึกษาของประเทศต่างๆ (ง) ปริมาณการส่งออก (หรือนำเข้า) ของสินค้าเกษตรที่ศึกษาของไทย จำแนกตามประเทศผู้นำเข้า (จ) นโยบายการเกษตรของประเทศต่างๆ เป็นต้น

ผู้วิจัย ดร. นิพนธ์ พัวพงศกร

ผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา

งบประมาณ 426,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

2.4 ผลกระทบต่อตลาดโทรคมนาคม

แม้ว่าในตอนต้น การบรรจุหัวข้อเรื่องตลาดบริการเข้าสู่การเจรจาในการเจรจารอบอุรุกวัยจะมีเสียงคัดค้านมาก แต่ต่อมาประเทศส่วนใหญ่ต่างมองเห็นประโยชน์จากการมีกติกาเกี่ยวกับมาตรการด้านการค้า และการลงทุนในตลาดบริการ

ร่างกรมสารข้อตกลงเรื่องการค้าในภาคบริการ (Draft General Agreement on Trade in Services หรือ GATS) มีสาระสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) แนวคิดทั่วไป หลักการและกติกาที่เกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ที่มี ผลกระทบต่อการค้าในภาคบริการ (2) ข้อผูกพันเฉพาะที่ประเทศต่างๆแสดงความประสงค์จะยอมเปิดตลาดภาคบริการ (หรือสาขาย่อยของภาคบริการ) ของตน ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ และ (3) ภาควงกที่กำหนดข้อพิจารณาพิเศษ และข้อยกเว้นจากการผูกพันตามหลักชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN)

ตลาดบริการมีลักษณะพิเศษคือ ผู้ขายต้องอยู่ใกล้ผู้ซื้อ¹ แต่ละประเทศที่เป็นภาคีของแกตต์จะต้องทำตารางแสดงประเภทบริการที่เปิดเสรีและวิธีการซื้อขายบริการเหล่านั้น ลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งคือ ถ้าหากบริษัทต่างชาติและบริษัทในประเทศอยู่ภายใต้กฎการควบคุมเดียวกัน ชัดความสามารถในการแข่งขันจะลดลง

ข้อผูกพันสำคัญภายใต้ ร่างกรมสารข้อตกลงเรื่องการค้าในภาคบริการมี 3 ประการคือ (1) ผู้ขายบริการ ทุกชาติต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (MFN) (2) การเปิดตลาด² และ (3) การปฏิบัติเยี่ยงชาติเดียวกัน³ (national treatment) ข้อผูกพันสองข้อหลังนี้ปรากฏอยู่ในตารางรายการประเภทบริการที่ประเทศคู่สัญญานำเสนอต่อแกตต์ ตารางดังกล่าวจะประกอบด้วยรายการสินค้าบริการที่ประเทศคู่สัญญา ยอมเปิดตลาด (เรียกว่า positive list) และเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นต่างๆ (negative list) ดังนั้นข้อผูกพันการเปิดตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงชาติเดียวกันของแต่ละประเทศ และของสินค้าบริการแต่ละชนิดจึงแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะลักษณะพิเศษของตลาดบริการดังกล่าวแล้วข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงตัดสินใจเลือกศึกษาเฉพาะสินค้าบริการที่สำคัญเพียง 2 ชนิด คือตลาดโทรคมนาคม และตลาดการประกันภัยและการประกันชีวิตเท่านั้น

¹ ตามข้อตกลง GATS วิธีการขายบริการมี 4 วิธี ได้แก่ (1) การขายบริการข้ามแดนโดยผู้ซื้อ-ผู้ขายไม่ต้องเดินทางข้ามประเทศ (2) ผู้บริโภคเดินทางไปซื้อบริการจากผู้ขาย (3) ผู้ขายให้บริการผ่านบริษัทในประเทศของผู้ซื้อ และ (4) การให้บริการโดยผู้ซื้อผู้ขายอาจเคลื่อนย้ายที่เพียงชั่วคราว (ดู Sampson and Snape 1945)

² ข้อผูกพันเรื่องการเปิดตลาดจะระบุมาตรการที่ต้องห้าม เช่น การจำกัดจำนวนบริษัทในแต่ละอุตสาหกรรม และ มาตรการที่ประเทศภาคียังปรารถนาจะดำรงไว้ชั่วคราว

³ การปฏิบัติเยี่ยงชาติเดียวกัน มีข้อแตกต่างจากมาตรา 3 ของแกตต์ ทั้งนี้เพราะลักษณะพิเศษของตลาดบริการ ภายใต้กรมสารข้อตกลงเรื่องภาคบริการ บริษัทต่างชาติอาจได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกันหรือแตกต่างจากบริษัทท้องถิ่นได้ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่ว่าบางครั้งการปฏิบัติที่เหมือนกันอาจทำให้ฐานะการแข่งขันของบริษัทต่างชาติเลวลงได้ เช่น การที่บริษัทประกันต่างชาติต้องดำรงเงินทุนสำรองเช่นเดียวกับบริษัทในประเทศ

การที่เราเลือกศึกษาตลาดโทรคมนาคม เพราะในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตลาดนี้เป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตเร็วที่สุดสาขาหนึ่งทั้งในระบบเศรษฐกิจไทย และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เนื่องจากการโทรคมนาคมครอบคลุมบริการต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่โทรศัพท์ โทรสาร เทเล็กซ์ conference calling video conference การส่งข้อมูล dedicated digital circuits ISDN ฯลฯ นอกจากนี้ในปัจจุบัน มีการเชื่อมโยงการโทรคมนาคมเข้ากับการบริการคอมพิวเตอร์ และ โทรทัศน์ ทำให้บริการของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมเริ่มหลากหลายขึ้น เช่น ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงกัน ระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ และเหตุผลประการสุดท้ายคือ การให้บริการโทรคมนาคมส่วนใหญ่จะกระจุกตัวในประเทศที่พัฒนาแล้ว

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องผลกระทบต่อตลาดโทรคมนาคม มีดังนี้ ประการแรก จะศึกษารายละเอียดของข้อตกลงเรื่องการค้าบริการ โดยเน้นข้อตกลงเรื่องโทรคมนาคม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศกำลังพัฒนา และพิจารณาว่าประเทศไทยผูกพันที่จะเปิดตลาดมากน้อยเพียงไร เพราะเหตุใด ประการที่สอง ศึกษาผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของการเปิดตลาดโทรคมนาคม ผลกระทบโดยตรงคือผลต่อดุลการค้าและดุลการชำระเงิน ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีบริษัทผู้ให้บริการในโลกนี้จำนวนน้อยราย และบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในอังกฤษ ไอร์แลนด์เหนือ และสหรัฐอเมริกา ส่วนการศึกษผลกระทบทางอ้อม คือ ผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกทั้งนี้เพราะการสื่อสารคมนาคมย่อมทำให้ต้นทุนธุรกรรม (transaction cost) ของการทำธุรกิจลดลง นอกจากนั้นผู้ซื้อผู้ขายยังมีโอกาสได้ข้อมูลที่รวดเร็วและทันสมัยกว่าคู่แข่งอีกด้วย วัตถุประสงค์ประการที่สาม คือการศึกษผลกระทบต่อการคุ้มครองที่รัฐให้แก่ดาวเทียมไทยคม ตลอดจนผลต่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และประการสุดท้ายคือการให้ข้อเสนอแนะต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายปลดแอก (liberalizing) ธุรกรรมโทรคมนาคมที่ทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับบริษัทต่างชาติได้โดยไม่ต้องได้รับการคุ้มครองตลอดไป

วิธีการศึกษา

เริ่มจากการพิจารณารายละเอียดของข้อผูกพันการเปิดตลาดของไทยว่าจะทำให้มีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนประกอบกิจกรรมโทรคมนาคมทุกรูปแบบในประเทศไทยเป็นมูลค่าเท่าไร มีรายได้จำนวนเท่าไร ข้อมูลนี้จะช่วยให้สามารถประมาณการกระแสรายได้ที่ต้องส่งออกนอกประเทศ ตลอดจนมูลค่าของสินค้าทุนที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ส่วนการประเมินผลกระทบทางอ้อมต่อขีดความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกจะใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกที่จะได้รับผลกระทบจากการเปิดตลาดโทรคมนาคม

สำหรับการศึกษาเรื่องผลกระทบต่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ จะต้องศึกษากฎหมายและระเบียบของกรมไปรษณีย์โทรเลข การสื่อสารแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ตลอดจนลักษณะโครงสร้างพฤติกรรม และผลปฏิบัติการของอุตสาหกรรมการโทรคมนาคมในประเทศไทย จากนั้นจะศึกษาบทเรียนของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในต่างประเทศประกอบ โดยเน้นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจด้านโทรคมนาคม

ผู้วิจัย : ดร. นิตย จันทรมังคละศรี

ผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

งบประมาณ 355,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

2.5 ผลกระทบต่อตลาดการประกันภัย และประกันชีวิต

บริการของกิจการประกันภัย ประกอบด้วย กรมธรรม์การประกันชีวิต และกรมธรรม์การประกันภัย ที่บริษัทประกันขายให้ผู้เอาประกัน นอกจากนั้นยังมีบริการอีกประเภทหนึ่งคือ การประกันต่อ (reinsurance services) ระหว่างบริษัทผู้ขายประกันแบบขายปลีกกับบริษัทประกันขนาดใหญ่

การประกันภัยเป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินในประเทศ เพราะเป็นแหล่งระดมเงินทุนระยะยาว รัฐบาลจึงมีมาตรการควบคุมกิจการประกันภัย ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา กระแสโลกาภิวัตน์ผลักดันให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายการเงินแบบเสรี โดยลดมาตรการคุ้มครองและควบคุมสถาบันการเงิน เพื่อให้สามารถแข่งขันได้มากขึ้น แต่เนื่องจากสถาบันประกันภัยมิได้อยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงพาณิชย์ จึงยังไม่มี การปฏิรูปตลาดการประกันภัย ทั้งๆที่ตลาดนี้เป็นตลาดเงินทุนระยะยาวที่สำคัญที่สุดตลาดหนึ่ง ดังนั้นข้อ ตกลงเรื่องบริการที่กำหนดให้ภาคของภาครัฐต้องเปิดตลาดบริการของตน ย่อมจะส่งผลกระทบอย่างรุนแรง ต่อตลาดการประกันภัยในประเทศ เพราะบริษัทประกันภัยของไทยยังมีโครงสร้างและลักษณะการทำงานที่ ยังขาดประสิทธิภาพ จึงยังไม่สามารถแข่งขันกับบริษัทประกันภัยจากประเทศพัฒนาได้ บริการต่างๆของ บริษัทประกันภัยของไทยก็ยังมีน้อยประเภทและไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ผลกระทบประการที่สองคือ การที่รัฐไม่สามารถควบคุมบริษัทประกันภัยต่างชาติได้เหมือนกับบริษัทไทย อาจมีผลเสียหายต่อระบบ เศรษฐกิจและการเงินได้ เช่น หากบริษัทประกันภัยต่างชาติ (บริษัทแม่ในต่างประเทศ) ล้มละลาย ผู้เอา ประกันในประเทศไทยก็จะเกิดความเสียหายได้ เป็นต้น ประการที่สาม การเปิดให้บริษัทประกันภัยต่างชาติ เข้ามาทำธุรกิจในประเทศ ย่อมหมายความว่าเราต้องยอมให้ผู้บริหารชาวต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศ ไทยด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การเปิดตลาดประกันภัยก็มีข้อดีเช่นกัน ประการแรก การมีบริษัทต่างชาติเข้ามา ลงทุนเพิ่มขึ้น จะทำให้มีการจ้างงาน โดยเฉพาะการจ้างแรงงานที่มีการศึกษาเพิ่มขึ้น ประการที่สอง ถ้าหาก บริษัทประกันภัยต่างชาติมีประสิทธิภาพสูงกว่าบริษัทไทย ราคาค่ากรมธรรม์ก็จะถูกลง ผู้ที่จะได้รับประโยชน์ คือ ผู้ประกันชีวิต และธุรกิจต่างๆที่ต้องซื้อกรมธรรม์ประกันภัยทุกชนิด เมื่อต้นทุนการทำธุรกิจลดลง สินค้า ของไทยก็จะสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆได้มากขึ้น ประการที่สาม การลงทุนของบริษัทประกันภัยต่างชาติ จะทำให้คนไทยมีโอกาสเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ (เกี่ยวกับการประกันภัย) ซึ่งในที่สุดจะเป็นประโยชน์ต่อ บริษัทประกันภัยของไทย

โจทย์ ดังนั้นคำถามสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้มีดังนี้ ประการแรกในปัจจุบัน โครงสร้างของตลาด การประกันภัยและกฎระเบียบการควบคุมกิจการประกันภัยเป็นอย่างไร ปัจจุบันทั้งสองนี้มีผลกระทบต่อ พฤติกรรม และราคาค่ากรมธรรม์ประกันภัยหรือไม่ ประการที่สองการเปิดตลาดประกันภัยจะมีผลกระทบ อย่างไรต่อตลาดประกันภัยในประเทศไทย และ ประการที่สาม ถ้าหากจะบรรเทาผลกระทบทางลบต่อธุรกิจ ประกันภัยของไทย รัฐควรมีนโยบายผ่อนคลายเป็นการควบคุมกิจการประกันภัย (deregulation and liberalization

policy) อย่างไร และการเปิดตลาดประกันภัยให้ต่างชาติเข้ามาประกอบการควรมีการควบคุมในลักษณะเช่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การควบคุมเงินทุนสำรอง การควบคุมจำนวนบริษัท สัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ ตลอดจนการจำกัดประเภทของธุรกิจเป็นต้น ในระยะต้นรัฐควรมีมาตรการคุ้มกัน (safeguard) อย่างไรเพื่อมิให้เกิดผล กระทบทางลบอย่างรุนแรงต่อบริษัทประกันภัยในประเทศ

วิธีการศึกษา นอกจากการศึกษา กฎข้อบังคับธุรกิจประกันภัยในประเทศ และข้อเสนอเรื่องการเปิดตลาดประกันภัยของรัฐบาลไทยแล้ว เราจะต้องศึกษาขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจประกันภัยของไทย ตลอดจนโครงสร้าง และพฤติกรรมของตลาดประกันภัยก่อน (Industrial organization approach) นอกจากนี้จะต้องศึกษาลักษณะของธุรกิจประกันภัยในประเทศพัฒนา เพื่อให้เข้าใจขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัทประกันภัยขนาดใหญ่ในต่างประเทศ หลังจากนั้นจึงจะเป็นการศึกษบทเรียนของประเทศต่างๆที่มีการผ่อนคลายการควบคุม ธุรกิจประกันภัย ดังนั้นวิธีการศึกษาที่สำคัญคือ การใช้แนวทางการศึกษาแบบ industrial organization ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจประกันภัย และข้าราชการที่ควบคุมธุรกิจประกันภัยตลอดจนการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัย ดร. นริศ ชัยสูตร

คณะเศรษฐศาสตร์ มธ

งบประมาณ 355,000 (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

2.6 ผลกระทบต่อตลาดสิ่งทอ เสื้อผ้าและรองเท้า

ตลอดระยะเวลา คือศตวรรษที่ผ่านมาการค้าสิ่งทอของโลก อยู่ภายใต้ข้อจำกัดทางการค้าอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศอื่นๆเป็นประเทศที่จำกัดการนำเข้าจากประเทศผู้ส่งออกประมาณเกือบ 40 ประเทศ ซึ่งมักจะเป็นประเทศกำลังพัฒนา (เดิมมี 8 ประเทศ) การค้าสิ่งทอของโลกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดการค้าที่เรียกว่า Multifibre Arrangement หรือ MFA โดยที่ประเทศส่งออกและนำเข้าจะเข้ามาเป็นสมาชิกภาคี MFA ประเทศสมาชิกเหล่านั้น ถ้าเป็นผู้ส่งออกจะถือว่าเป็นผู้ที่สมัครใจในการจำกัดปริมาณการส่งออกสิ่งทอไปยังประเทศภาคีที่มีเป็นประเทศพัฒนาแล้ว สาเหตุที่การส่งออกมีการกำหนดโควตาส่งออกได้ทั้งที่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมและนำเข้าจะอยู่ภายใต้กติกาของ GATT เพราะสหรัฐอเมริกาได้ดึงเอาสินค้าสิ่งทอออกจาก GATT และให้การค้าสิ่งทออยู่ภายใต้ MFA ซึ่งเป็นภาคี ที่อยู่ภายใต้ GATT เช่นกัน หลังจากที่ประเทศต่างๆเข้ามาเป็นภาคี MFA แล้วจะมีการทำการตกลงสองฝ่าย (Bilateral Agreement) ซึ่งเป็นรายละเอียดในการกำหนดโควตาเป็นรายประเทศระหว่างประเทศผู้ส่งออกและประเทศนำเข้า MFA มีอายุคราวละประมาณ 2-4 ปี และอาจขึ้นกับการต่อรองได้ เป็นต้น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2518 เป็นต้น มามีข้อตกลง MFA รวม 4 ระยะคือ MFA I - MFA IV

การที่ประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นผู้ส่งออกเข้าเป็นสมาชิก MFA เพื่อจำกัดปริมาณการส่งออกนั้นมีเหตุผลแตกต่างกัน กล่าวคือ สำหรับประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงและเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่เข้าเป็นสมาชิก MFA เพื่อรักษาตลาดส่งออก ไม่เช่นนั้น ตนจะถูกเก็บภาษีนำเข้า ในอัตราสูงจนไม่สามารถจะส่งออกได้ นอกจากนี้แล้วประเทศเหล่านี้ยังได้รับ Quota Rents ที่เกิดขึ้นจากโควตาในลักษณะสมัครใจ (Voluntary Export Restrictions หรือ VERs) โดยประเทศผู้ส่งออกเป็นผู้จัดสรรโควตาเอง และยิ่งไปกว่านั้น หากประเทศเหล่านี้ต้องการเพิ่มมูลค่าการส่งออก ก็สามารถทำได้โดยการเพิ่มคุณภาพสินค้า (Upgrading) เนื่องจากโควตา MFA เป็นการจำกัดปริมาณการส่งออก ไม่ใช่มูลค่า ส่วนประเทศที่ยังไม่มีความสามารถในการแข่งขันสูงนั้น ก็มีโอกาสในการส่งออกไปยังประเทศที่มีโควตา เพราะประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง ถูกจำกัดปริมาณการส่งออก

ในกรณีของประเทศไทยนั้นได้เข้าเป็นสมาชิก MFA ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นในปีพ.ศ. 2518 โดยในระยะแรกนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มไทย ได้รับประโยชน์เนื่องจากในระยะนั้น การเป็นสมาชิก MFA เปิดโอกาสให้ไทยสามารถส่งออกไปยังประเทศนำเข้าที่สำคัญได้ ส่วนประเทศญี่ปุ่น และประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ และฮ่องกง เป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง แต่หลังจากที่มีการขยายการส่งออกมากขึ้นและประเทศเหล่านั้น เริ่มมีความสามารถในการแข่งขันสูงลดลง เพราะค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น และค่าเงินสูงขึ้น การมีโควตาทำให้ประเทศเหล่านี้สามารถคงสภาพความเป็นประเทศส่งออกต่อไปได้ เพราะฐานโควตาที่เคยได้รับนี้มีปริมาณมาก และค่าเช่าทางเศรษฐกิจบางส่วน ก็สามารถชดเชยกับต้นทุนที่สูงขึ้นได้ ในขณะเดียวกันประเทศที่มีความสามารถในการส่งออกสูงขึ้น เช่น

ประเทศไทย ก็ไม่สามารถขยายปริมาณส่งออกได้ เพราะติดโควต้าเนื่องจากฐานโควต้าที่เคยได้รับมีปริมาณต่ำจึงทำให้ต้องขยายการส่งออกไปยังตลาดนอกโควต้า ซึ่งมีราคาต่ำกว่าการส่งออกไปยังตลาดโควต้า

จากการเจรจาของ GATT ในรอบอุรุกวัย ทำให้โฉมหน้าการค้าสิ่งทอของโลกเริ่มเปลี่ยนไป เนื่องจากข้อตกลงของการเจรจาในรอบนี้มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่ชัด (10 ปี) ในการนำเอาสิ่งทอเข้าสู่อุตสาหกรรม GATT และยกเลิก MFA โดยใช้การเพิ่มโควต้าในแต่ละปีให้สูงขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเมื่อใกล้กับปีที่ 10 ปริมาณโควต้าส่งออกของแต่ละประเทศได้รับจะมีปริมาณสูงมากจนเกือบจะเรียกได้ว่า ไม่มีการกีดกันทางการค้าเหลืออยู่ นอกจากภาษีนำเข้าในอัตราปกติ (Most Favoured Nations) แนวทางการเพิ่มโควต่านำเข้าเพื่อนำ สินค้าสิ่งทอกลับเข้าสู่ GATT แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะแรกมีระยะเวลา 3 ปี (ปีคศ 1995-1997) โควต่านำเข้าจะเพิ่มสูงในปีละ 16% จากฐานโควต้าคศ 1994 ระยะที่สองมีระยะเวลา 4 ปี (ปีคศ 1998-2001) โควต่านำเข้าจะสูงขึ้น เป็นปีละ 25% ระยะสุดท้าย มีระยะเวลา 3 ปี (ปีคศ. 2002-2004) โควต่านำเข้าจะสูงขึ้นเป็นปีละ 27% ซึ่งถ้าคำนวณจากฐานโควต้าปี 1994 และระยะสิ้นสุดช่วง 3 ปีแรก ปริมาณการนำเข้าสูงจะเท่ากับ 15 เท่าของปริมาณนำเข้าปี คศ 1994 และระยะสิ้นสุดของช่วงมีที่ 7 ปริมาณนำเข้าจะสูงกว่า 4 เท่าและในปีสุดท้าย ปริมาณนำเข้าจะสูงขึ้นประมาณ 78 เท่าของปริมาณส่งออกในปี 1994 ซึ่งจะเห็นได้ว่าโควต่านำเข้าที่ประเทศพัฒนาแล้วให้กับประเทศส่งออกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นสูงขึ้น จนเสมือนว่ามีการค้าเสรีในระยะเวลา 3-4 ปีสุดท้ายของ MFA

ดังนั้นการแข่งขันการค้าสิ่งทอในตลาดโลกจะเปลี่ยนไป ทั้งนี้เพราะการแข่งขันจะสูงขึ้นมาก ประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงจะสามารถขยายการส่งออกได้มาก ราคาสินค้าสิ่งทอในตลาดโลกควรลดต่ำลงเพราะการค้าสิ่งทอของโลกส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้ระบบโควต้าเป็นระยะเวลานาน ค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากโควต้าจะค่อยๆ ลดลงและจะหมดไปในที่สุด ประเทศที่ขยายการส่งออกไม่ได้เนื่องจากติดโควตาก็ควรจะหันมาส่งออกไปยังประเทศที่เคยใช้ระบบโควต้ามามากขึ้น นโยบายต่างๆ ของประเทศผู้ส่งออกจะต้องเอื้ออำนวยให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ การประเมินศักยภาพในการแข่งขันจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการแข่งขัน

วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์หลักของการศึกษา ในส่วนนี้คือ การศึกษาถึงผลกระทบของข้อตกลง GATT ต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ โดย (1) ศึกษาถึงรายละเอียดข้อตกลงต่างๆ เพราะอาจมีข้อยกเว้นบางมาตราที่อาจทำให้ กระบวนการนำเข้าสิ่งทอเข้า GATT นั้นล่าช้าลงได้ เพราะอาจเปิดโอกาสให้ประเทศพัฒนาแล้ว (ประเทศนำเข้า) ชลอการเปิดเสรีสิ่งทอได้

(2) ศึกษาถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าสิ่งทอที่มีต่อราคา ปริมาณการนำเข้า(ส่งออก)ของแต่ละประเทศรวมทั้งการคำนวณถึงผลกระทบต่อค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่เคยได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของประเทศไทย ซึ่งในระยะ 5 - 6 ปีที่ผ่านมาจะต้องส่งออกในตลาดนอกโควต้า ซึ่งราคาถูกกดลงให้ต่ำกว่า

ตลาดโควต้าและก่อให้เกิดผลทางด้านลบ ต่อ welfare ของประเทศ เมื่อสภาวะแวดล้อมทางการค้าของโลกเปลี่ยนไป

(3) ศึกษาถึงศักยภาพในการแข่งขันของสินค้าสิ่งทอของไทยว่า หากมีการเปิดตลาดแล้ว จะทำให้มีการขยายการส่งออกได้หรือไม่ ความสามารถในการแข่งขันของไทย เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง เช่น ประเทศอินโดนีเซีย และ จีน เป็นอย่างไร

(4) วิเคราะห์นโยบายของรัฐและนำเสนอแนะนโยบายที่จะช่วยให้อุตสาหกรรมนี้มีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

วิธีการศึกษา การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ จะใช้แบบจำลองที่เป็นการวิเคราะห์ดุลยภาพเฉพาะส่วน (Partial Equilibrium Model) เป็นหลัก และในส่วนนี้จะกล่าวถึง การแบ่งค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศนำเข้าและส่งออก ทั้งนี้เพราะ Quota Rents นั้น ส่วนหนึ่งอาจตกไปอยู่กับประเทศนำเข้าบ้างเพราะ ความไม่สมบูรณ์ของตลาด (Imperfect Market) ที่มีจำนวนผู้ซื้อน้อยกว่าผู้ขาย (ดูวิธีการศึกษาของ Martin and Suphachalasai 1991)

ผู้วิจัย ดร ศุภช คุภัชลาศัย

คณะเศรษฐศาสตร์ มธ

งบประมาณ 355,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

2.7 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

รอบอุรุกวัยเป็นการเจรจาของแกตต์รอบแรกที่มีข้อตกลงว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ นักเจรจา และรวมทั้งแกตต์เองสรุปว่า เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการค้ากับสิ่งแวดล้อมจะเป็นประเด็นทางการเมืองและการค้าที่ใหญ่ที่สุดประเด็นหนึ่งในอนาคต

กลุ่มที่รณรงค์เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมมักจะกล่าวหาว่า การค้าเสรี กติกาของแกตต์ และข้อตกลงใหม่ของรอบอุรุกวัย เป็นการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจทำลายสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลหลักๆคือ

- เพราะกติกการค้าเสรีของแกตต์ไม่เปิดโอกาสให้ประเทศภาคีกีดกันสินค้าที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม
- เพราะข้อตกลงรอบอุรุกวัยให้ประโยชน์มากที่สุดแก่บริษัทข้ามชาติ (Raghavan, 1990) ซึ่งใช้อำนาจเงินทำลายสิ่งแวดล้อม และ
- เพราะการลดการอุดหนุนการเกษตรเป็นการส่งเสริมวิธีการผลิตที่ใช้สารเคมี ส่งเสริมการทำลายป่า และเป็นการผลิตที่ต้องอาศัย economies of scale ซึ่งหมายถึงการผลิตในลักษณะบริษัท ซึ่งให้ประโยชน์แก่บริษัทข้ามชาติเช่นกัน

ทางฝ่ายแกตต์มีรายงานวิจัยโต้แย้งคำกล่าวหาดังกล่าว และชี้ถึงข้อตกลงในรอบอุรุกวัยว่าเป็นการพิสูจน์เจตนาของประเทศภาคีที่จะไม่ให้การการค้าเสรีมีผลในการทำลายสิ่งแวดล้อม

โจทย์ การวิจัยนี้จะวิเคราะห์ว่าในการอภิปรายโต้ตอบกันนี้ใครถูก ใครผิดในประเด็นใดบ้าง และนัยสำหรับประเทศไทย เป็นอย่างไร?

วิธีวิจัย ส่วนแรกจะเป็นการศึกษาประเด็นข้อถกเถียงระหว่างฝ่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับฝ่ายที่สนับสนุนการค้าเสรี โดยศึกษาจากผลการวิจัยว่ามีหลักฐานสนับสนุนแนวคิดของฝ่ายใดบ้าง การศึกษาจะเน้นประเด็นว่าการค้าเสรีจะมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ และจะมีวิธีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยไม่กลายเป็นการขัดขวางการค้าเสรีจนเกิดขอบเขตได้อย่างไร จากนั้นถึงถอดนัยของผลการศึกษาต่อประเทศไทย

ส่วนที่สองจะเป็นการศึกษามลกระทบของการส่งออกของไทยต่อสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่น่าสนใจคืออุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าอุตสาหกรรมที่สนองตลาดภายในประเทศหรือไม่ วิธีการศึกษาจะต้องอาศัยกรณีศึกษาอุตสาหกรรม 2 ประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมมาก กับอุตสาหกรรมมีปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยและใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการการศึกษาจะพยายามบ่งชี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากอุตสาหกรรม และศึกษาปฏิกิริยาและแรงจูงใจ ของผู้ประกอบการต่อการเปลี่ยนแปลงกติกการค้าของโลกและกติกาเรื่องสิ่งแวดล้อม

นักวิจัย : ดร.มิ่งสรรพ สันติการ และดร.ดิเรก ปัทมาสิริวัฒน์

ผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนักวิจัยอาวุโส

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

งบประมาณ 497,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

3 ข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่องกติกการค้าใหม่ของแอกต์ ข้อเสนอการวิจัยเรื่องกติกการค้าของแอกต์มี 2 เรื่องดังนี้

3.1 มาตรฐานสินค้า (หรืออุปสรรคทางด้านเทคนิคต่อการค้า technical barriers to trade) การตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก (pre-shipment inspection) และการประเมินราคาทางศุลกากร (customs valuation)

อุปสรรคด้านเทคนิคต่อการค้า ประกอบด้วยมาตรการควบคุมด้านเทคนิค (technical regulations) ที่รัฐเป็นผู้กำหนดตรวจสอบ และควบคุม และมาตรฐานสินค้า (non-regulatory standards) ที่วงการค้าภาคเอกชนกำหนดกันขึ้นมาเองด้วยความสมัครใจ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว มาตรการควบคุมด้านเทคนิคและมาตรฐานสินค้ามักเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กัน โดยเริ่มจากผู้ผลิตกำหนดมาตรฐานสินค้าของตนขึ้นมาก่อน ต่อมารัฐก็ยอมรับมาตรฐานดังกล่าว ดังนั้นในประเทศพัฒนาแล้ว มาตรการควบคุมด้านเทคนิคและมาตรฐานสินค้าจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านอุตสาหกรรม บทบาทหลักของมาตรฐานสินค้า คือการสื่อสารข้อมูลด้านมาตรฐานของสินค้านี้ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เมื่อสินค้านี้มีมาตรฐาน ก็สามารถผลิตได้ในจำนวนมากทำให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลง นอกจากนั้นสินค้าต่างๆอาจใช้ทดแทนกันได้อีกด้วย

แต่เนื่องจากมาตรการควบคุมด้านเทคนิคและมาตรฐานสินค้าของแต่ละประเทศเกิดขึ้นเพื่อสนองผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมในประเทศ มาตรฐานสินค้าของประเทศหนึ่งจึงต่างจากอีกประเทศหนึ่ง ทำให้การค้าระหว่างประเทศติดขัดได้ง่าย การค้าระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการประสานข้อแตกต่างเหล่านี้ (harmonization)

หลังจากประสบความสำเร็จในการลดภาษีนำเข้าในการเจรจารอบเคนเนดี ปรากฏว่าอุปสรรคทางด้านเทคนิคกลายเป็นตัวขัดขวางการค้าระหว่างประเทศ การเจรจารอบอุรุกวัยครั้งนี้จึงขยายความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าที่เป็นผลจากการเจรจารอบโตเกียว ให้ชัดเจนขึ้น โดยพยายามก่อให้เกิดความมั่นใจว่ากฎข้อบังคับทางด้านเทคนิค มาตรฐานการทดสอบและระเบียบการรับรองจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น และต้องโปร่งใส สาเหตุที่ประเทศภาคีของแอกต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา ยินยอมที่จะลดอุปสรรคด้านเทคนิคการค้าลง เพราะในปัจจุบันประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศกลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมให้กับประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศเหล่านี้จึงต้องการให้อุปสรรคการค้าที่มีได้เกิดขึ้นที่ชายแดน (non-border measures) ลดลงเพื่อผลประโยชน์ของตน

ข้อตกลง (หรือประมวล - code) เรื่องมาตรฐานสินค้าไม่ใช้การกำหนดมาตรฐานสินค้าหรือมาตรการควบคุมทางเทคนิค (Stern and Hoekman 1987) แต่เป็นการวางหลักการว่ามาตรฐานสินค้าต้องไม่ใช่อุปสรรคขัดขวางการค้า ทุกประเทศต้องให้การปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าเยี่ยงสินค้าในชาติของตน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผู้ผลิตต่างชาติต้องได้ข้อมูลระบบการออกใบอนุญาตของประเทศนำเข้า นอกจากนี้ประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับการผ่อนผันในข้อตกลงบางข้อได้ภายในกำหนดระยะเวลาหนึ่ง

การประเมินราคาศุลกากร (customs valuation) เป็นกระบวนการกำหนดราคาสินค้านำเข้าเพื่อตีมูลค่าภาษีอากรขาเข้า กระบวนการประเมินราคานี้อาจกลายเป็นอุปสรรคที่มีใช้ภาษีอากรขาเข้า กระบวนการประเมินราคานี้ อาจกลายเป็นอุปสรรคที่มีใช้ภาษีนำเข้า (non-tariff barriers) เพราะเจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจัดสินค้าให้อยู่ผิดประเภทจนต้องเสียภาษีนำเข้าอัตราสูง หรือเจ้าหน้าที่อาจประเมินราคานำเข้าสูงกว่าความจริงหรือเอกสารและขั้นตอนการนำเข้ายุ่งยาก สลับซับซ้อนและเสียเวลานาน ข้อตกลงในการเจรจา รอบโตเกียวใช้หลัก 'ราคาซื้อขาย' เป็นเกณฑ์การประเมินราคาสินค้านำเข้า หากไม่มีราคาดังกล่าว ข้อตกลงยินยอมให้มีการกำหนดวิธีการคิดราคาเฉพาะได้ ข้อตกลงนี้มีผลให้ระบบการประเมินราคาศุลกากรมีความเป็นธรรม ง่ายและเหมือนกันทุกประเทศ อย่างไรก็ตาม ความกังวลเรื่องการปลอมใบสั่งซื้อ (invoice) ทำให้ในการเจรจารอบอุรุกวัยครั้งนี้ มีข้อตกลงที่เปิดโอกาสให้ประเทศกำลังพัฒนามีกระบวนการตีราคาที่ยืดหยุ่นขึ้นเช่น สามารถเรียกร้องข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้นำเข้าได้ หากเห็นว่าราคาที่แจ้งนำเข้ายังไม่ถูกต้อง เป็นต้น

ส่วนการตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออกนั้นเป็นการจ้างบริษัทเอกชนที่มีความสามารถพิเศษในการตรวจสอบสินค้าที่จะส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบด้านราคา ปริมาณ และคุณภาพของสินค้าตามที่สั่งซื้อ

โจทย์ ดังนั้นโจทย์สำคัญของหัวข้อวิจัยนี้จึงมี 2 ประการคือ ข้อแรก ข้อตกลงใหม่เรื่องมาตรฐานสินค้าจะทำให้ประเทศไทยต้องเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ การปฏิบัติและการผลิตอย่างไร ผลกระทบจะเป็นอย่างไร โอกาสที่ประเทศผู้นำเข้าจะลดการใช้มาตรฐานสินค้าในการกีดกันการนำเข้ามีมากน้อยเพียงไร

ข้อสอง ข้อตกลงเรื่องการประเมินราคาศุลกากร จะทำให้กรมศุลกากรของไทยเปลี่ยนแปลงวิธีประเมินราคาสินค้าอย่างไร และเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานอย่างไร ผู้นำเข้าในประเทศไทยจะได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใดและการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเกี่ยวกับงานศุลกากรในประเทศอื่นจะมีผลอย่างไรต่อการส่งออกของไทย

วิธีการวิจัย การศึกษาเรื่องมาตรฐานสินค้าจะศึกษาจากกรณีของต่างประเทศที่เริ่มต้นใช้มาตรฐาน สินค้าเมื่อเร็ว ๆ นี้ว่าประสบปัญหาอย่างไร การกำหนดมาตรฐานสินค้าที่จะเป็นประโยชน์ต่อสินค้าส่งออกจะกระทำได้อย่างไร และในปัจจุบันกฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าของไทยเป็นอย่างไร แตกต่างจากมาตรฐานของประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างไร ระบบของไทยมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

ส่วนการศึกษามาตรฐานสินค้าของประเทศไทยผู้นำเข้าจะเลือกศึกษาเฉพาะสินค้าส่งออกสำคัญของไทย ที่ประสบปัญหามาตรฐานสินค้าในประเทศผู้นำเข้า เช่น ของเล่น หรือ อาหารกระป๋อง เป็นต้น โดยจะเลือกศึกษา เฉพาะสินค้าสำคัญ 2 ชนิด และประเทศที่จะศึกษาคือกลุ่มสหภาพยุโรป หรืออาจมีกรณีอื่นด้วย

การศึกษาเรื่องการประเมินราคาศุลกากรจะศึกษาจากระบบการประเมินราคาของกรมศุลกากรไทย
เปรียบเทียบกับต่างประเทศ จากนั้นจะศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานของกรมศุลกากร โดยให้นักวิจัยสวมบทบาทของ shipping ในการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ โดยจะติดต่อขอให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าทำงานกับบริษัท
shipping เป็นเวลา 40-50 วัน

ผู้วิจัย : ดร.อิศรา สันติศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งบประมาณ 355,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

3.2 กติกาอื่นๆของ GATT

ได้แก่ safeguards ภาษีตอบโต้การอุดหนุน การต่อต้านการทุ่มตลาด การระงับกรณีพิพาท การปฏิบัติของระบบแกตต์ (ได้แก่การจัดตั้ง World Trade Organization กับการทำ Trade Policy Review Mechanism) ตลอดจน rules of origin

โจทย์ การเปลี่ยนแปลงสำคัญในกติกาของ GATT ในการเจรจารอบอุรุกวัยคือ กติกาการระงับกรณีพิพาท เดิมการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศจะเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานาน และไม่สู้ได้ผลนัก เพราะประเทศคู่กรณีมีอำนาจที่จะ veto ความเห็นของคณะกรรมการได้ส่วนได้ แต่หลังจากที่รัฐสภาสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายฉบับต่างๆเพื่อบังคับให้ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการอย่างจริงจังกับประเทศที่ไม่ยอมเปิดประตูการค้ากับสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมาย Special 301 Telecommunication 301 และล่าสุด Super 301 (ซึ่งกำหนดเวลาให้ประธานาธิบดีสหรัฐฯต้องดำเนินการตอบโต้ประเทศที่ไม่ได้ค้าขายกับสหรัฐฯอย่างยุติธรรม) ทำให้กลุ่มประชาคมยุโรป (หรือสหภาพยุโรป) ตลอดจนกลุ่มสแกนดิเนเวีย ซึ่งเคยคัดค้านการเปลี่ยนแปลงกติกการะงับกรณีพิพาทให้เข้มงวดขึ้น ต่างก็หันกลับมาสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงกติกการะงับกรณีพิพาท เพื่อให้มีผลบังคับใช้จริงจังมากขึ้น โดยหวังว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้สหรัฐอเมริกาเลิกใช้กฎหมาย Super 301 เป็นเครื่องมือเพื่อบังคับให้ประเทศใดประเทศหนึ่งต้องเปิดประตูการค้าให้กับสหรัฐอเมริกา กติกาใหม่ในการระงับข้อพิพาทมี 2 ประการ ข้อแรก ขั้นตอนการระงับข้อพิพาทมีกำหนดเวลาแน่นอน และข้อสองการยอมรับรายงานของคณะกรรมการได้ส่วนไม่ต้องใช้มติเอกฉันท์ ดังนั้นโจทย์สำคัญก็คือ กติกการะงับกรณีพิพาทใหม่นี้มีสาระสำคัญต่างจากเดิมอย่างไร กติกาใหม่นี้จะทำให้ประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศไทยรอดพ้นจากการใช้มาตรการบีบบังคับฝ่ายเดียวจากสหรัฐอเมริกาหรือไม่ ถ้าหากไม่พ้น องค์การค้าโลก (World Trade Organization) จะอยู่รอดหรือไม่ เนื่องจากกติกาใหม่นี้เกิดขึ้นจากอิทธิพลของกฎหมาย Super 301 ดังนั้นจึงต้องมีการประเมินผลของกฎหมายฉบับนี้ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่ปี 2531 ด้วย

คำถามข้อสองคือ การเปลี่ยนแปลงในกติกาต่างๆของ GATT จะมีผลอย่างไรต่อนโยบายการค้าของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะมาตรการกีดกันสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา

ในข้อตกลงรอบอุรุกวัยครั้งนี้ ถึงแม้ว่าสินค้าเกษตรและสิ่งทอถูกนำกลับเข้ามาสู่ภายใต้กติกาของแกตต์ โดยที่การคุ้มครองในภาคเกษตรจะต้องลดลงและระบบการ MFA จะค่อยๆถูกยกเลิกไป ถึงแม้ว่ากฎเกณฑ์การอุดหนุนจะโปร่งใสมากขึ้น โดยมีกติกาชัดเจนว่าอะไรอุดหนุนได้ อะไรอุดหนุนไม่ได้ ถึงแม้ว่ากติกการะงับข้อพิพาทจะได้รับการแก้ไขให้ใช้ได้ผลมากขึ้นดังกล่าวแล้ว ถึงแม้จะมีการปฏิรูปมาตรการที่ว่าด้วยการคุ้มกัน (safeguard) และการป้องกันการทุ่มตลาด (an tidumping) ก็ตาม และถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งองค์การค้าโลกขึ้น (Word Trade Organization หรือ WTO) ก็ตาม แต่กติกาบางอย่างก็ยังมีช่องโหว่ และข้อบกพร่องต่างๆที่อาจมีผลต่อการแข่งขันในตลาดโลก มาตรการคุ้มครองการค้าเฉพาะบางอย่างยังมีอยู่ การบังคับให้

ประเทศภาคีปฏิบัติตามพันธะของ WTO ยังมีข้อจำกัด แต่ที่สำคัญที่สุดคือในข้อตกลงรอบอุรุกวัยครั้งนี้ ยังไม่มีการพิจารณาถึงผลประโยชน์ ของผู้บริโภคและการแข่งขันภายในประเทศ

ตัวอย่างเช่น ก่อนการเจรจาอุรุกวัยมีการตีความสำคัญในมาตรการคุ้มกัน (มาตราที่ 19) เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศเมื่อมีสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้นมากและคาดไม่ถึง จนอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศได้กล่าวคือ ภาคีของแกตต์สามารถใช้มาตรการคุ้มกันได้โดยไม่ต้องเกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมในประเทศ เช่นในกรณี หมวกขนสัตว์จากเชโกสโลวาเกีย สหรัฐอเมริกาใช้มาตรการคุ้มกัน ถึงแม้ว่าการนำเข้าขนสัตว์จากเชโกฯจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของแฟชั่น จนทำให้ผู้ผลิตของสหรัฐฯไม่อาจแข่งขันกับเชโกสโลวาเกียก็ตาม นอกจากนี้ประเทศผู้ประกาศใช้มาตรการคุ้มกันไม่จำเป็นต้องเป็นผู้พิสูจน์ว่าตนเป็นผู้เสียหาย ประเทศผู้ส่งออกต้องพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายและประการสุดท้าย แม้ว่าปริมาณการนำเข้าจะไม่เพิ่มขึ้น แต่ถ้การบริโภคในประเทศลดลง การนำเข้าอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

กติกาใหม่เรื่องการคุ้มกัน กำหนดให้มีการแจ้งข้อตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (VER) ที่มีอยู่ทั้งหมด แล้วค่อยๆยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเป็นมาตร การที่ GATT ยอมรับภายใน 4 ปี (ประเด็นนี้รู้จักกัน ในนามว่าเป็นการห้ามใช้มาตรการคลุมเครือ หรือ grey area measures) ประการที่สอง การใช้มาตรการคุ้มกันต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อแหล่งนำเข้า แต่อย่างไรก็ตามมาตรการนำเข้ายังยอมให้มีการ 'เลือกปฏิบัติ' ได้ หากปริมาณการนำเข้าจากประเทศใดเพิ่มขึ้นสูงมากเกินสัดส่วนปกติเมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด ในกรณีนี้ประเทศผู้นำเข้าสามารถกำหนดโควตานำเข้าได้ โดยใช้ประวัติการนำเข้าเป็น การจัดสรรโควตาแต่ข้อตกลงยินยอมให้ผู้ส่งออกจัดสรรโควตาได้ (ทำให้กำไรส่วนเกินหรือ economic rent) ตกแก่ผู้ส่งออก อย่างไรก็ตามมาตรการคุ้มกันเหล่านี้มีกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดการใช้ (sunset clause) ภายใน 8 ปีหรือภายใน 5 ปี หลังวันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ (ขึ้นกับว่าสิ่งใดจะถึงกำหนดก่อน) และมาตรการคุ้มกันไม่สามารถใช้กับสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา ถ้าสัดส่วนการนำเข้าสินค้า ดังกล่าวไม่เกิน 3% ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด และปริมาณนำเข้าสินค้านี้ดังกล่าว จากประเทศกำลังพัฒนาทุกประเทศรวมกันไม่เกินร้อยละ 9 ของปริมาณนำเข้า

ในกรณีของการต่อต้านการทุ่มตลาด (antidumping) และภาษีตอบโต้ (counter vailing duty) ก็มีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดการใช้ (sunset clause) และกฎหมายใช้กับประเทศกำลังพัฒนาถ้าหากสินค้านำเข้าจากประเทศด้อยพัฒนามีน้อยกว่าระดับหนึ่ง (de minimis rule)

สำหรับสิ่งทอและเสื้อผ้ามีการกำหนดมาตรการคุ้มกันที่แตกต่างจากมาตรา 19

การเปลี่ยนแปลงต่างๆเหล่านี้คงจะทำให้ประเทศภาคีของแกตต์สามารถใช้มาตรการคุ้มกันได้มากขึ้น ผลก็คือนโยบายการค้าของประเทศต่างๆ จะโปร่งใขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การต่อต้านการทุ่มตลาดยัง

จะเป็นเครื่องมือสุดท้ายที่ประเทศภาคีนำมาใช้เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศไม่ให้ถูกกระทบกระเทือนจากสินค้านำเข้า

วิธีการวิจัย จะอาศัยวิธีการศึกษาในเชิงกฎหมายประกอบกับความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ การศึกษาจะต้องเปรียบเทียบกติกาเดิมของ GATT เทียบกับกติกาใหม่อย่างพิถีพิถัน หลังจากนั้นจะเป็นการศึกษาผลงานการวิเคราะห์เรื่องกติกาใหม่ของนักวิชาการด้านกฎหมาย เช่นการศึกษางานของ Professor Hudec ผู้ซึ่งเป็นปรมาจารย์ด้านกฎหมาย GATT แห่งมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น เป็นต้น ส่วนการศึกษาเรื่อง กฎหมาย Super 301 ก็จะมาจากการทบทวนผลงานทั้งด้านกฎหมายและเศรษฐกิจของนักวิชาการในต่างประเทศ เช่น การศึกษาผลงานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ของ Patrick Low (1992) เป็นต้น

ผู้วิจัย : ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งบประมาณ 355,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

4. ข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่อง ระบบแกตต์ ข้อเสนอวิจัยเรื่อง ระบบแกตต์ มี 2 เรื่องดังนี้

4.1 กระบวนการเจรจา

โจทย์ การเจรจารอบอุรุกวัยดำเนินไปอย่างไร ประเทศเล็กๆ อย่างประเทศไทยมีอิทธิพลเพียงไร การสร้างพันธมิตร เช่น Asean, Cairns Group และกลุ่มอื่นๆ ได้ผลเพียงไร การเตรียมการ การตัดสินใจและการดำเนินการภายในรัฐบาลไทยเป็นไปอย่างไร มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ภาคเอกชนมีบทบาทมากน้อยเพียงไร

วิธีวิจัย : ข้อมูลจะได้มาจากการสัมภาษณ์ รายงานข่าว เอกสารราชการของไทย ต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะแกตต์ และ Unctad การสัมภาษณ์ควรจะรวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศด้วย เช่นที่ Geneva, Washington, Brussels, Canberra (สำหรับ Cairns Group) และใน Asean

กรอบทฤษฎีเกี่ยวกับการเจรจาอาศัย Winham (1986) เป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างการเจรจาในวงแคบของอภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และการนำข้อตกลงมาขยายให้กว้างขึ้นอีกทอดหนึ่งเพื่อให้ประเทศอื่นเข้าร่วมด้วย ตลอดจนวิเคราะห์วิธีการคลี่คลายปัญหาเมื่อการเจรจายุद्धะบັกตกลงกันไม่ได้ และวิเคราะห์บทบาทการเมืองเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การวิเคราะห์การรวมกลุ่มและพันธมิตรมีแหล่งข้อมูล และการวิเคราะห์หลายชิ้น เช่น Finlayson and Weston (1990), Hamilton and Whalley (1989, 1988), Higgot and Fenton Cooper (1990), Oxley (1990) พิเตอร์ ไมตรี อังภากรณ์ (2534).

ผู้วิจัย : พิเตอร์ ไมตรี อังภากรณ์

หนังสือพิมพ์ Bangkok Post

งบประมาณ : 355,000 บาท (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 5)

4.2 การศึกษาระบบของแกตต์กับข้อตกลงรอบต่างๆ

ระบบแกตต์จัดตั้งขึ้น เพราะความเชื่อที่ว่าระบบการค้าเสรีจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจแก่ประเทศภาคีทุกประเทศ ระบบแกตต์จึงเป็นเวที การเจรจาระหว่างประเทศ เพื่อสร้างและปกป้องระบบการค้าเสรี โดยมีกติกาและขั้นตอนต่างๆ (หรือ 'เทคโนโลยี') ที่จะช่วยให้ข้อตกลงจากการเจรจาประสบความสำเร็จ (Fingers, 1987)

แต่ในทศวรรษ 1980 โลกเริ่มก้าวเข้าสู่ยุคลัทธิคุ้มครองการค้า ซึ่งกลายเป็นภัยต่อระบบการค้าระหว่างประเทศ การเจรจารอบอุรุกวัยเป็นความพยายามที่จะหยุดยั้งกระแสของลัทธิคุ้มครองการค้า และนำเศรษฐกิจโลกกลับเข้าสู่กระแสการค้าเสรี โดยการจัดทำข้อตกลงต่างๆที่จะหยุดยั้งมาตรการจำกัดการค้าระหว่างประเทศ โดยการขยายกติกาและขั้นตอนของระบบแกตต์ ให้มีผลบังคับใช้กับสาขาเศรษฐกิจทุกสาขาในโลก การขยายกติกาของแกตต์เข้าไปครอบคลุมสินค้าสิ่งทอ สินค้าเกษตร บริการ การลงทุน ทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการนำมาตรการคลุมเครือ (Grey area measures) เช่น การจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ เข้าสู่ระบบแกตต์ เป็นก้าวสำคัญของการสร้างระบบแกตต์ที่แข็งแกร่งในอนาคต

โจทย์ คำถามสำคัญของการศึกษาเรื่องนี้ คือ ระบบแกตต์และข้อตกลงจากการเจรจาก่อนการเจรจารอบอุรุกวัยมีวิวัฒนาการอย่างไร อะไรคือจุดอ่อนสำคัญของระบบแกตต์ คำถามที่สองคือ อะไรเป็นแรงกดดันให้มีการนำประเด็นใหม่ๆเข้าสู่การเจรจา หัวข้อการเจรจาแต่ละเรื่องมีความเกี่ยวพันกันอย่างไร ผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศและเศรษฐกิจโลกจากการเจรจารอบอุรุกวัยจะเป็นอย่างไร และคำถามสุดท้ายคือ การเจรจารอบต่อไปจะมีทิศทางอย่างไร การศึกษาเรื่องนี้จะให้นัยสำคัญต่อรัฐบาลไทยในการเตรียมตัวสำหรับการเจรจารอบต่อไป

วิธีการศึกษา การศึกษาจะเป็นการทบทวนข้อเขียนทางวิชาการในวารสารต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยของสถาบันระหว่างประเทศ จุดประสงค์ก็เพื่อเป็นเอกสารภาษาไทยฉบับสมบูรณ์เกี่ยวกับระบบแกตต์และการเจรจารอบอุรุกวัย สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่องนี้ภายในเวลาจำกัด แต่จะเป็นการทบทวนงานข้อเขียนต่างๆในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์โดยเน้น จุดยืนของประเทศกำลังพัฒนา

ส่วนแรกของการศึกษาจะเป็นการศึกษาวิวัฒนาการของแกตต์และผลการเจรจารอบต่างๆ พร้อมทั้งประเมินความสำเร็จ (และล้มเหลว) ของข้อตกลงรอบต่างๆเหล่านั้น ส่วนที่สองจะเป็นการศึกษาการเจรจารอบอุรุกวัย โดยเน้นการศึกษาหัวข้อการเจรจาใหม่ๆ และการปฏิรูปกติกาและขั้นตอนต่างๆ (procedures) ของแกตต์ ประเด็นการศึกษาคือ สาเหตุที่มีการบรรจุหัวข้อเจรจาใหม่เข้าสู่รอบอุรุกวัย ความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อการเจรจา (หรือข้อตกลง) ต่างๆ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และการประเมินความสำเร็จ (หรือ ความล้มเหลว) ของการเจรจารอบอุรุกวัย ส่วนที่สาม จะเป็นการวิเคราะห์ข้อตกลงของฝ่ายไทย และส่วนสุดท้ายจะเป็นการมองไปในอนาคตว่า ระบบแกตต์จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบรรลุระบบการค้าเสรีของโลก

6. แผนงาน ระยะเวลาศึกษา 7 เดือน

เวลา	กิจกรรม
เดือนที่ 1	ทบทวนงานวิจัยและบทความวิชาการ จัดประชุมนักวิจัยเพื่อกำหนดโจทย์และวิธีการศึกษาให้ชัดเจน
เดือนที่ 2	เริ่มงานสัมภาษณ์ และทบทวนงานวิชาการต่อ
เดือนที่ 3	สัมภาษณ์ (ต่อ) และเริ่มวิเคราะห์ข้อมูล ประชุมนักวิจัยเพื่อรายงานผลเบื้องต้น
เดือนที่ 4	วิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)
เดือนที่ 5	เขียนรายงาน
เดือนที่ 6	เสนอผลการศึกษาเบื้องต้นในที่ประชุมวิชาการกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 3 ครั้งๆละ 3-4 เรื่อง สิ้นเดือนที่ 6 ส่งรายงานขั้นสุดท้าย
เดือนที่ 7	จัดสัมมนาใหญ่

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Engels, Benno (1989), "Gatt and the Developing Countries. What Can Be Expected from the Uruguay Round of Negotiations?" *Economics*, 38, 1989.
- Eicher Lawrence (1987) "Technical regulations and standards" Article in A World Bank Publication : The Uruguay Round A Handbook on the Multilateral Trade Negotiations edited by J. Michael Finger and Andrzej Olechowski.
- Finger, Michael J and Andrzej Olechowski editors (1987). " The Uruguay Round A Handbook on the Multilateral Trade Negotiations " A World Bank Publication, 1987
- Finger, Michael J (1987) " Introduction" Article in A World Bank Publication : The Uruguay Round A Handbook on the Multilateral Trade Negotiations edited by J. Michael Finger and Andrzej Olechowski.
- Finger, Michael J (1987) " Antidumping and antisubsidy measures" Article in A World Bank Publication : The Uruguay Round A Handbook on the Multilateral Trade Negotiations edited by J. Michael Finger and Andrzej Olechowski.
- Finger, Michael J (1990). The Gatt as International Discipline Over Trade Restrictions: A Public choice approach. (Policy, Research and External Affairs Working Paper WPS 402.) Washington : The World Bank, 1990.
- Finlayson, Jock A and Ann Weston (1990) The Gatt, Middle Powers and the Uruguay Round. (Middle Powers in the International System, No 5.) Ottawa: The North-South Institute, 1990.
- Gary Sampson (1987). "Safeguards" Article in a world Bank Publication : The uruguay Round A Handbook on the Multilateral Trade Negotiations edited by J. Michael Finger and Andrzej Olechowski.
- Hamilton, Colleen and John Whalley (1988). Coalitions in the Uruguay Round: The extent, pros and cons of developing country participation, Working Paper no 2751 Cambridge:National Bureau of Economic Research, 1988.

- Hamilton, Colleen and John Whalley (1989) "Coalitions in the Uruguay Round,"
Weltwirtschaftliches Archiv, 125,3, Winter 1989.
- Hoekman Bernard M (1993). "New Issues In The Uruguay Round and Beyond", The
Economic Journal, 1528-1539.
- Higgol, Richard A, and Andrew Fenton Cooper (1990). "Middle Power Leadership and
Coalition Building: Australia, the Cairns Group, and the Uruguay Round of trade
negotiations." International Organization, 44,4, Autumn 1990
- Hudec, Robert E. (1990), 'Completing the Uruguay Round: Dispute Settlement' Completing the
Uruguay Round: A Results - oriented Approach to GATT Trade Negotiations, J J
Schott, editor. Washington D.C. : Institute for International Economics. Pages 180-204
- Martin, Will and Suphat Suphachalasai (1993). 'Effects of the Multi-Fibre Arrangement on
Developing Country Exporters. A Simple Theoretical Framework' Textiles trade and the
Developing Countries Elimination the Multi-Fibre Anangement in the 1990s. edited by
Hamilton. Carl B., The World Bank Washington, D.C.
- Nguyen Trien, Carlo Perroni and Randall Wigle (1993) "An Evaluation of the Draft Final Act
of The Uruguay Round 'The Economic Journal, 1540 - 1549.
- Nurul Islam and Alberto Valdes (1990). The GATT Agriculture and The Developing Countries.
International Food Policy Institute. September 1990.
- Oxley, Alan (1990). The Challenge of Free Trade. Hemel Hempstead . Harvester
Wheatsheaf 1990.
- Raghavan, Chakravarthi (1990). Recolonization : Gatt, the Uruguay Round and the Third
World . Penang. Third . World Network, 1990
- Rayner A.J., K.A. Ingersent and R.C. Hine (1993). "Agriculture in the Uruguay Round : An
Assessment, The Economic Journal, 1513-1527
- Stern, Robert and Bernard Hoekman (1987) "The codes approach" Article in A World Bank
Publication . The Uruguay Round A Handbook on the Multilateral Trade Negotiations
edited by J. Michael Finger and Andrzej Olechowski .
- Stiles, Kendal W, and Tsuneo Akaha, eds. (1991) International Political Economy A reader
New York . Harper Collins, 1991

- Strang, Susan (1985) "Protectionism and World Politics." *International Organization*, 39,2, Spring 1985 (In Stiles and Akaha, 1991).
- Strange, Susan (1987) "The Persistent Myth of Lost Hegemony" *International Organization*. 41,4 - Autumn 1987.
- Ungphakorn, Peter Mytri (1987). "Can Thailand Reconcile Third World Influences?" *The Nation*, August 13, 1987.
- Ungphakorn, Peter Mytri (1991) "GATT and the New Protectionism." *The Nation*, January 2, 3, 4, 9, 10 and 15, 1991.
- United Nations (1990) "New Issues in the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations", UNCTC Current studies No. 19 Series A, 1990.
- Winham, Gilbert R (1986). *International Trade and the Tokyo Round Negotiations* Princeton. Princeton University Press.

ภาษาไทย

- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2536) 'รายงานความเหมาะสมในการต่ออายุความตกลงว่าด้วย มั่นสำปะหลัง ไทย-ประชาคมยุโรป' แผนงานเศรษฐกิจรายสาขา มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 16 ธันวาคม 2536
- พีเทอร์ ไมตรี อิงภากรณ์ (2533) 'ประเทศไทยกับการเจรจาอบอุรุกวัย นโยบายที่มาจากข้าราชการ สายวิชาการ : วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ธันวาคม 2533
- พีเทอร์ ไมตรี อิงภากรณ์ (2534) 'เมื่อประเทศขนาดเล็กและกลางต้องการสร้างอำนาจต่อรอง : กรณี สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2537) 'ผลกระทบข้อตกลงการค้าภาคต่อเศรษฐกิจการเกษตรไทย' 20 กุมภาพันธ์ 2537.

CURRICULUM VITAE

NAME: Chalongphob Sussangkarn

ADDRESS: *Office* Thailand Development Research Institute,
Rajapark Building, 163 Asoke Road, Bangkok
10110, Thailand.
Home 29 Suansangob, Lardprao Road, Bangapi,
Bangkok, Thailand.

DATE OF BIRTH: 16 April 1950

NATIONALITY: Thai

EDUCATION: 1978 Ph.D. in Economics, Cambridge University, UK.
1972 BA. in Economics, Cambridge University, UK.

AREAS OF SPECIALIZATION:

Employment, Human Resources, Macroeconomics,
Urbanization, Economic and Econometric Modelling,
Contractual Arrangements and Game Theory

EXPERIENCE:

CURRENT POSITION

1987-Present Director, Human Resources and Social
Development Program, Thailand Development
Research Institute (TDRJ), also
Acting Director, Macroeconomic Policy Program.

PREVIOUS POSITIONS

1985-1986 Research Fellow, Macroeconomic Policy Program,
Thailand Development Research Institute

1979-1985 Economist, The World Bank, Washington D.C.

1977-1979 Lecturer in Economics, University of
California, Berkeley, USA

DIRECTOR OF SELECTED MAJOR RESEARCH PROJECTS

1. **State Railway of Thailand (SRT) Master Development Plan Study:** Project to study a 20 year masterplan for the SRT, 1992-93.
2. **The National Urban Development Policy Framework:** Project to develop the framework for urban policy for NESDB as input into the Seventh Plan. (Project for the NESDB/UNDP, 1990-91)
3. **Study on the Development Policy Framework for the Bangkok Metropolitan Administration Fourth Development Plan.** (Project for the BMA, 1990-91)
4. **Study of National Manpower Planning for the Development of Industrial and Service Sectors.** (Project for the NESDB/UNDP, 1990-91)
5. **Regional Economic Forecasts for Thailand.** (Project for MONENCO in cooperation with the National Energy Policy Office, 1990-91)
6. **Infrastructure Bottlenecks, Private Provision, and Industrial Productivity: A Study of Thai Cities.** (Project for the World Bank, 1991-93)
7. **Educational Options for the Future of Thailand.** (Project for AAFLI, 1991)
8. **Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand:** Project to integrate population and economic planning for NESDB as input into the Seventh Plan. (Project for the NESDB/UNFPA, 1989-91)
9. **Costs of Family Planning Provisions and the Role of the Private Sector:** Project to investigate the full cost of public family planning services and the potential role of the private sector in family planning provisions. (Project for the Enterprise Program, in cooperation with the Ministry of Public Health, 1989-91)
10. **Demographic Transition and Reallocation of Health Budgets in Thailand:** Project to investigate the impact of user charges on family planning practice. (Project for URC, in cooperation with the Ministry of Public Health, 1988-90)

RESEARCH PAPERS:

- 1993 - "Public-Private Provision and Thai Economic Development: Issues and Future Strategy," Paper presented at the British Council's International Symposium on the Economics of Education, May 18-21, Manchester, U.K.

- "Thai Socio-economic Development: Past Successes, Human Resources Strategies, and Issues for the Future," Paper presented at the EDI seminar on "Investing in People: A Source of Growth."
 - "Productivity Growth in Thailand," Report prepared for NESDB's project on "Research and Information Development for Macroeconomic Policy Formulation of the Seventh Plan." March. April 19-23, Seoul, South Korea.
 - "State Railway of Thailand Master Development Plan Study," (Project Director) Report prepared for the State Railway of Thailand, February.
- 1992
- "Toward Balanced Development: Sectoral, Spatial and Other Dimensions," Synthesis Report Volume 2, 1992 Chai Pattana-TDRI Year-End Conference on Thailand's Economic Structure: Towards Balanced Development? Jomtien, Chon Buri, December 12-13.
 - "Cost Recovery of the National Family Planning Programme and the Role of the Private Sector." Paper presented at the MOPH/UNFPA workshop on "Programme Management Issues and Operational Plans," Cha-am, October 1992.
 - "Optimum Population Policy in Thailand: Review and Suggested Research." Paper presented at the NESDB/UNDP conference on "Population Programme Policies: New Direction," Chiang Mai, September, 1992.
 - "Educational Options for the Future of Thailand: A Synthesis," (with Charles N. Myers) Synthesis of research presented at the Chai Pattana-TDRI 1991 Year-End Conference on Educational Options for the Future of Thailand, June.
 - "Manpower Planning for the Development of Industrial and Service Sectors: Final Report," (Project Director) Report submitted to NESDB, February.
- 1991
- "Education and Economic Development: Issues and Options for Policy and Reform," (with Charles N. Myers) Research Report No. 1-1, Chai Pattana-TDRI 1991 Year-End Conference on Educational Options for the Future of Thailand. Jomtien, Chon Buri, December 14-15.
 - "Education, Labor Markets, and Economic Development: Policy Simulations," Research Report No. 1-2, Chai Pattana-TDRI 1991 Year-End Conference on Educational Options for the Future of Thailand. Jomtien, Chon Buri, December 14-15.

- **"Private versus Public Schooling Impact on Wage Rates,"** (with Jere R. Behrman, Suganya Hutaserani and Suriya Wattanlee), Research Report No. 3-2, Chai Pattana-TDRI 1991 Year-End Conference on Educational Options for the Future of Thailand. Jomtien, Chon Buri, December 14-15.
- **"An Economic-Demographic Model Integrating Population, Households and Macroeconomics,"** Paper presented at the Final Seminar of the Project on "Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand," 1 November 1991. Siam Bayshore Hotel, Pattaya City
- **"Global and National Issues in Thailand's Urban Development,"** (with Amrita Danieri) Final Report Area 1, National Urban Development Policy Framework Project, Prepared for the NESDB, August 1991.
- **"Recommended Development Strategies and Investment Programs for the Seventh National Economic and Social Development Plan (1991-96),"** (with Amrita Danieri) Final Report Area 8, National Urban Development Policy Framework Project, Prepared for the NESDB, August 1991.
- **"The Debt Crisis, Structural Adjustment and the Environment: The Case of Thailand,"** (with Theodore Panayotou) Paper prepared for the World Wildlife Fund's project on the Impact of Macroeconomic Adjustments on the Environment, August 1991.
- **"Thai Economic Growth, Emerging Labour Market Problems, and Policy Responses,"** Paper presented at the ILO/ARTEP Regional Technical Workshop on Labor Market Analysis as a Tool for HRD Planning, Beijing, 29-31 July, 1991.
- **"Study on the Development Policy Framework for the Bangkok Metropolitan Administration Fourth Development Plan,"** (Head of Team) Project for the Department of Policy and Planning, Bangkok Metropolitan Administration, May 1991.
- **"Dynamic Balance for Social Changes and Environmentally Sound and Sustainable Development,"** Paper presented at the ESCAP/UNDP Expert Group Meeting on Population, Environment, Resources and Sustainable Development, Ambassador City Hotel, Jomthien, Thailand, May 13-18.
- **"Education Issues and Options for Policy and Reform,"** Paper prepared for UNDP. Human Resources and Social Development Program, TDRI, April.

- "Structural Changes and Income Distribution in Thailand," in Toshiyuki Mizoguchi (Ed.) *Making Economies More Efficient and More Equitable: Factors Determining Income Distribution*, Kinokuniya Co. Ltd., Tokyo, Japan.
- "Population, Environment and Development in Thailand: Concepts, Issues and Problems," (with Theodore Panayotou and Jere Behrman) Paper prepared as background for the UNFPA Programme Review and Strategy Development, March.
- "Labour Market and Macroeconomic Performance," Paper presented at the Annual Conference of the Project on "Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand," 22-24 February, Pattaya City.
- "Population-Education-Workforce: Projections and Simulations," Paper presented at the Annual Conference of the Project on "Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand," 22-24 February, Pattaya City.
- "Toward an Integrated Economic-Demographic Model," (with Mathana Phananimai) Paper presented at the Annual Conference of the Project on "Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand," 22-24 February, Pattaya City.
- "Private Provisions of Social Services: Suggested Research on Education and Health in Thailand," Paper presented at the Conference on "Private Provision of Social Services," co-sponsored by the World Bank and Rockefeller Foundation, Bellagio, Italy, October 22-26.
- "The Taxation of Value-added in Thailand: A General Equilibrium Analysis," (with Somchai Jitsuchon and Shanta Deverajan) *SumpakornSarn* 37, No. 9, September, pp 131-147 (in Thai).
- "Analysis of Wage Trends: 1988-1996," (With Mathana Phananimai) Paper prepared for project on Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand, Human Resources and Social Development Program, August.
- "Human Resource Problems and Policy Priorities for Thailand," (main author) in *Human Resource Policy and Economic Development: Selected Country Studies*. Asian Development Bank, Manila, Philippines, July.

1990

- "Structural Changes and Income Distribution in Thailand," in Toshiyuki Mizoguchi (Ed.) *Making Economies More Efficient and More Equitable: Factors Determining Income Distribution*, Kinokuniya Co. Ltd., Tokyo, Japan.
- "Population, Environment and Development in Thailand: Concepts, Issues and Problems," (with Theodore Panayotou and Jere Behrman) Paper prepared as background for the UNFPA Programme Review and Strategy Development, March.
- "Labour Market and Macroeconomic Performance," Paper presented at the Annual Conference of the Project on "Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand," 22-24 February, Pattaya City.
- "Population-Education-Workforce: Projections and Simulations," Paper presented at the Annual Conference of the Project on "Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand," 22-24 February, Pattaya City.
- "Toward an Integrated Economic-Demographic Model," (with Mathana Phananimai) Paper presented at the Annual Conference of the Project on "Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand," 22-24 February, Pattaya City.
- "Private Provisions of Social Services: Suggested Research on Education and Health in Thailand," Paper presented at the Conference on "Private Provision of Social Services," co-sponsored by the World Bank and Rockefeller Foundation, Bellagio, Italy, October 22-26.
- "The Taxation of Value-added in Thailand: A General Equilibrium Analysis," (with Somchai Jitsuchon and Shanta Deverajan) *Sumpakorn Sarn* 37, No. 9, September, pp 131-147 (in Thai).
- "Analysis of Wage Trends: 1988-1996," (With Mathana Phananimai) Paper prepared for project on Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand, Human Resources and Social Development Program, August.
- "Human Resource Problems and Policy Priorities for Thailand," (main author) in *Human Resource Policy and Economic Development: Selected Country Studies*. Asian Development Bank, Manila, Philippines, July.

- "Economic Impact of Changes in Domestic Oil Prices," National Energy Policy Office, Energy Policy Journal, No. 11, April-May (in Thai).

- "Labour Market in and Era of Adjustment: A Study of Thailand," Paper prepared for the Workshop on "Labour Market in an Era of Adjustment." Warwick University, May 22-25.

- "Thailand's Medium-term Growth Opportunities and Their Distributional Impacts," (With Somchai Jitsuchon) Paper prepared for World Institute for Development Economics Research's project on Medium-term Development Strategies in LDC's. April.

- "Labor Market Trends During the Period of the Seventh Plan," (With Sukasem Wongsuban and Somkiat Kumjornkijbovorn) Paper prepared for project on Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand, Human Resources and Social Development Program, February (in Thai).

1989 - "Determinants of Assortative Mating in Thai Marriage Markets and Implications for the Stability of Intact Households," (With Suganya Hutaserani) Paper prepared for project on Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand, Human Resources and Social Development Program, December.

- "Thailand's Economic Dynamism: Human Resource Contributions and Constraints," (With Yongyuth Chalamwong) Paper prepared for Nihon University's International Symposium on Sources of Economic Dynamism in the Asia and Pacific Region: A Human Resource Approach. Tokyo, Japan. November 20-23.

- "Determinants of Co-Resident Surviving Children: A Cohort Analysis" (With Yongyuth Chalamwong and Prapon Pattamakitsakul) Paper presented at Annual Meeting of the Thai Population Association, Asia Hotel, Bangkok, November 9-10.

- "Determinant of Number of Surviving Children: A Recent Experience in Thailand," (With Yongyuth Chalamwong) Paper prepared for project on Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequence of Development Planning and Policy in Thailand, Human Research and Social Development Program, Thailand Development Research Institute, September.

- "Number of surviving Children and Schooling Continuation Rates in Thailand in the 1980's: Some Further Results," (With Jere R. Behrman, Yongyuth Chalamwong and Prapon Pattamakitsakul) Paper prepared for project on Promotion of Analysis and Consideration of Population Consequences of Development Planning and Policy in Thailand, HRS Program, September.